

РАЂАЊЕ ТИШИНЕ

Зборник одабраних радова са
Књижевног конкурса „Банатско перо“ 2020.

Житиште 2020.

Издавач: Библиотека „Бранко Радичевић“ Житиште

За издавача: вд директора Робертина Шијан

Уредник: Весна Ђук

Лектура: Весна Ђук, Робертина Шијан

Фотографија на корицама: Срђан Марчета, Стари Бегеј

Дизајн корица: Штампарија СИТОПРИНТ Житиште

Прелом и припрема: Библиотека „Бранко Радичевић“

Штампа и повез: „Ситопринт“ Житиште

Тираж: 300

ISBN 978-86-89687-45-3

Житиште 2020.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-82(082.2)

РАЂАЊЕ тишине : зборник одабраних радова са Књижевног конкурса "Банатско перо" 2020. Библиотеке "Бранко Радичевић" и Клуба књиге "Бранко Радичевић" / [уредник Весна Ђук]. - Житиште : Библиотека "Бранко Радичевић", 2020 (Житиште : Ситопринт). - 132 стр. ; 21 cm

Тираж 300. - Реч уредника: стр. 5-8. - Стр. 11-15: Приче што на ауторе личе / Немања Савић.

ISBN 978-86-89687-45-3

COBISS.SR-ID 22331913

**Зборник одабраних радова са
Књижевног конкурса „Банатско перо“ 2020.
Библиотеке „Бранко Радичевић“
и
Клуба књиге „Бранко Радичевић“**

РАЂАЊЕ ТИШИНЕ

Житиште, 2020.

Реч уредника

Поштовани читаоци,

Пред Вама је *Рађање тишине*, зборник радова са 20. Књижевног конкурса „Банатско перо“ који су организовали Библиотека „Бранко Радичевић“ и Клуб књиге.

Почетком јуна смо позвали књижевне ствараоце да нам пошаљу своје радове – кратке приче, песме и афоризме. Стигло је 800 радова: 88 прича, 190 песама и 522 афоризма од 115 аутора. Жири, Александар Чотрић, књижевник, Душан Милићев, књижевник и Немања Савић, библиотекар, је за објављивање одабрао 12 прича, 26 песама и 60 афоризама од 42 аутора.

Добитници признања „Бело перо“ за 2020. годину су:

1. Душан Мијајловић Адски за песму **УРЛИК**,
2. Зоран Ђуровић Ђурке за афоризам: **Каријеристи је повређен витални орган. Лакат.**

Похваљени су:

1. Снежана Марко Мусинов за причу: **ОТОПЉЕЊЕ**
2. Драган Ј. Ристић за причу: **НАРАВОУЧЕНИЈЕ**
3. Милојка Јововић Бандука за песму: **ЧОВЈЕК И ПАС**
4. Александар М. Арсенијевић за песму: **РОЂЕНДАНСКА ПЕСМА**
5. Милан Курица за афоризам: **Срби су много страдали у сукобима. Једни због граница, други због међа.**
6. Жељко Марковић за афоризам: **Култура нам треба као хлеб. Из буцета јој дајемо мрвице.**

Ауторима најбољих, похваљених, и одабраних радова за објављивање честитамо. Захваљујемо се свима који су нам послали своје радове и допринели квалитету овогодишњег конкурса.

Захваљујемо се и члановима жирија, Штампарији „Ситопринт“, сарадницима и пријатељима Библиотеке „Бранко Радичевић“ и Клуба књиге на дводеценијској подршци и сарадњи.

У освртима на радове са овогодишњег конкурса, чланови жирија су указали на квалитет радова, разноврсност тема, оригиналност поетика и модерност израза. *„Приче у овој књизи су плод дубиозних семантичких и искуствених истраживања. Ове су прозе пре свега писмене. Аутори имају богато читалачко и списатељско искуство. Све то доприноси и хетерогености*

овогодишњег избора.“ Уопштена је оцена Немање Савића за приче пристигле на конкурс.

Душан Милићев је приметио да је овогодишња песничка понуда скромнија у односу на претходне конкурсе, „а разлој лежи можда и у чињеници да смо суочени са свим изазовима свејрисуйне пандемје вируса корона.“ И наставља, „без обзира на све, не дају се песници тек тако; не даје се лако песма које ће увек бити у свим временима и невременима, јер се увек чуо песме пој, песме зов, песме крик, урлик, ојомена и ујозорење.“

Александар Чотрић је окарактерисао афоризме као веома „разноврсне по поетикама аутора, идеолошким премисама, географском одређењу, степену друштвене ангажованости, генерацијском присућу, а, шакође, и по лексици, синтакси и семантици.“

Похвалне оцене чланова жирија о пристиглим радовима, о организацији конкурса, труду, који је уложен да се већ две деценије редовно одржава, су подстрек и признање организаторима да наставе са овом врстом комуникације између аутора и читалаца. Да, док читамо зборник одабраних радова, разумемо друге, да се зближимо, да развијамо емпатију и хуманост.

Наслов овогодишњег зборника одабраних радова са 20. Књижевног конкурса „Банатско перо“ је *Рађање тишине* и позајмљена је синтагма

из песме *Пронађени запис последњеј сна једној анонимној песника*, Владимира Живковића.

Писање је индивидуалан чин, интиман, који претпоставља тишину, осамљеност. Разговор ствараоца са самим собом.

И читање је својеврстан чин стварања. Рађање новог дела, које тражи тишину за разговор са делом.

И зато Вам, поштовани читаоци, са задовољством препоручујем за читање *Рађање тишине*, са жељом да одјечи прочитаног громогласно зазвуче у читалачкој тишини.

Весна Ђук

НАПОМЕНА:

Нажалост, ове године смо због пошврћеној иламирања приче која је пролашена за најбољу, одузели признање аутору који је на конкурс причу послао као своју, и донели Одлуку да се на 20. Књижевном конкурсy „Банатско јеро“ не додели „Диплома Бело јеро“ за најбољу причу.

Библиотека „Бранко Радичевић“

Клуб књиге „Бранко Радичевић“

Житиште

Датум: 7. децембар 2020.

Број:59/20

На седници одржаној 4. децембра 2020. године, донета
је

О Д Л У К А

**Да се на 20. Књижевном конкурс
„Банатско перо“
не додели признање за најбољу причу:**

ДИПЛОМА БЕЛО ПЕРО

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Господин Љубомир Илић из Мале Крсне је Библиотеци „Бранко Радичевић“ Житиште доставио доказе да је прича објављена у зборнику „Рађање тишине“, на странама 39-40, под називом „Пожутели кредит“, аутора Александра М. Деветака из Врбаса, ПЛАГИЈАТ његовог раније објављеног дела.

Прича под називом КРЕДИТ, чији је аутор Љубомир Илић из Мале Крсне, објављена је у ЗБОРНИКУ ЛИГЕ ДУХОВИТИХ, новинама за хумор и сатиру, поезију и прозу, бригу и разбиригу, Сврљиг, марта 1992, број 7, на страни број 5.

С обзиром на то да је утврђено да је прича „Пожутели кредит“ плагијат, а прича „Кредит“ раније објављена, у складу са условима расписаног конкурса, донета је одлука да се признање „Бело перо“ за најбољу

Рађање тишине

причу не додели. Организатори 20. Књижевног конкурса „Банатско перо“ ће штампати исправљени зборник „Рађање тишине“.

Сви аутори чији су радови објављени ће добити исправљене зборнике на адресе које су доставили.

Ова Одлука ће се објавити у исправљеном зборнику „Рађање тишине“

На основу приложених докумената одлучено је као у диспозитиву.

ВД директора Библиотеке,
Робертине Шијан

Председник Клуба књиге,
Предраг Радаковић

ПРИЧЕ ШТО НА АУТОРЕ ЛИЧЕ

ПРИЧЕ ШТО НА АУТОРЕ ЛИЧЕ

Објављене приче у овој књизи плод се дубиозних семантичких и искуствених истраживања. Ове су прозе пре свега писмене. Аутори имају богато читалачко и списалачко искуство. Све то доприноси и хетерогености овогодишњег избора.

Та разноврсност се не односи само на мотивски план, већ и на наративни, па и квалитативни. Није ових једанаест прича пред Вама једнаког квалитета, ни прозног проседеа, ни лексичког богатства, нити академизма, синтаксичке снаге, а ни многих других елементана које красе добру прозу. Велики део приспелих приповести односи се на ламентирање над дневнополитичким темама, на лексиконе личног и

колективног бола, на “прустовску” потрагу за изгубљеним временом.

Велика већина аутора има неодољиву потребу да се расплине и распише на што већем броју “карактера”; да пренесе на папир сву личну тескобу. Неке од тих тескоба су универзалне, а неке су толико личне да прелазе у патетику. Уз подсетник да је у питању конкурс за причу, а не за приповетку, све што је излазило из форме задате пропозицијама, морало је да буде одстрањено. Ово је укратко образложење зашто су неке приче у зборнику, а неке нису, уз опаску да су најбоље ове године оне које имају и ефектан велеобрт, на нивоу козерије, али са вешто избегнутим банализмом. Уосталом приче пред Вама у основи су вишезначне и браниће боље властите ауторе од било каквог селектора. Потписник овог текста нуди један свежањ кључева који може да отвори већину одабраних прича, али као и свака добра прича и ове имају више кључева за улаз и више улаза, а они су у рукама читалаца.

* * *

Прича *Моја маленкосћ* доноси вицкасту пасторалу, која без пежоративности доноси топлу и универзалну причу о очекивањима и наивностима наших предака. Врло добар текст, зналачки написан.

Веселка има потпуно драматуршки

заокружену целину, где ни један део приче “не виси”. Ово је потпуно јасна и недвосмислена фотографија једног дана која врви и од микронатива и од асоцијација на овдашњу књижевну заоставштину, али у траговима, а не транспарентно и већ описано на начин друмске механе. Зато је овај *Веселка* из приче у ствари и оно што јој име говори. Речју, прича за читање и уживање.

Нијем *свједок* је политичка козерија достојна најбоље новинарске приче, кратко, јасно, недвосмислено, убојито и речито, без великих реторичких бравура, али довољно духовито да да чита с осмехом и пажњом.

Пешчаник је још једна паралела између стварног и могућег, такорећи између Кишовог литерарног дискурса и оног што би он потенцијално доживео да је поживео. Његов *Пешчаник* је опор, обојен тамнијим нијансама, док је у овој причи слично обојен с додатком мрке боје, мрке коју изазива поглед, тачније и ратно и поратно гледање преко мушице. А и те мушице требало би схватити двојако, то нам и сам аутор поручује.

Поштраја је у основи врста лирског дневника, где је и сам наслов метафоричан, па се тако трагајући за прецима и њиховим гробовима разасутим по беспућима источне Србије, уједно разасуло и надање да ће се нешто поправити, али на крају увиђамо да је демагогија увек јача од

демографије.

С друге стране стоји прича *Сусрети* која припада класичном наративном проседеу и чије је тежиште управо оно што би требало да краси сваку добру причу - догађај. Иако овакав тип повести припада иначе најборијнијем корпусу, овде се проналазе елементи обрнуте персонификације, што јој даје квалитет више

Ошойљење је бритка, загрцнута, ултраколоквијална експертиза патолошке стварности. Вишеслојна и динамична, демистификујућа спада у сам врх овогодишње продукције.

Хварско јуџрење је у основи лирски дневник. Апотеоза оцу скроз снотрење неких далеких времена и предале. На први поглед дозивање времена, али пошто је прича пуна подтекста, свако ново читање носи и нову димензију и ново дозивање не само времена и предела, него и предака и свега оног што нам данас недостаје. Иако исповедно интонирана, овој причи та особина не квари крајњи књижевни домашај.

Греба, иако на први поглед локално колорисана, у ствари је универзална, на моменте духовита повест и о сиромаштву, и о младости и сиротињи и о страхотама рата. Речју, квалитетно написана, ова прича носи доста квалитета исказаног на малом простору.

Има нешто са тим језером... каже нам аутор на почетку *Језера*. То јесте у *биџи лирски*

интонирана дескрипција с призвуком унутрашњег монолога, и увек тескобног и тешко преводивог сплина, који често носи општа места, али је с друге стране ово типична урбана фотографија и у будућем времену ова ће се приповест читати и као апотеоза толико жељеној доколици.

Наравоученије је врло духовита минијатура какве публика највише воли. Сам аутор има изузетну дозу духовитости и ова прича спада у сам врх овогодишње продукције.

Укупно гледано ове године било је мало више дескрипције, а мање реторичке и драмске сензације, мање дијаложке форме и драмских елемената а (пре)више дидаскалија и промишљања на животне теме, али општи утисак је и поред тога доста повољан.

Немања Савић, библиотекар

ИВОНА ГРГИЋ
Докањ, Тузла

МОЈА МАЛЕНКОСТ

Осјећа како ће му се табани преполовити док стоји на средини љестава. Шкрипање подница на тавану му вријеђа бубне опне док Јока вади ново суђе из картонске кутије облијепљене селотејпом. Скинула је претходно једну црепку и приуштила себи сноп свјетлости за ову работу. Црну батерију нису могли наћи у кући, као да ју је црна земља прогутала.

-Колико овога још има, мајку му?

-Ја се прљам и гутам ову прашетину, а ти се жалиш, срамото једна!-горопадно додаде жена.

-Могла си ово лијепо ставити у витрину чим си добила, али неее, морамо ми из крњавог и улупљеног јести до смрти - броји себи у њедра бркати Јово.

-Могла сам се и ја удат' за другог умјесто што трпим твоју крњаву вољу за послом па...-изађе из тавана глас скупа са новом туром тањира на којима је лежао омањи цвијет.

-Па што ниси?

-Кажу да право упознаш човјека тек кад с њим поједеш педест кила соли, а до тад...

-Соли, баба, соли. Само сам и јео слано с тобом. Слатко си крила к'о гуја ноге и износила оним жентурачама које дођу чим ме испрате.

Килу шећера поштено нисам појео откако сам те оженио, значи четрдесет девет година, еј!

Скинули су ново суђе са тавана, опрали водом која је како старији овде вичу текла из дувара, а старо ставили у посебну кутију. Јово изнесе ту кутију у двориште до ограда коју поправља па ће је сутра унијети у шупу док направи мјеста. За пет дана ће ново суђе опет вратити на таван, а старо користити као и до сад. Загашени креч је био спреман да закрече онај дио зида изнад шпорета што бјеше пун флека различитих величина од, из таве побјегле масноће.

Долазе сутра око пет послије подне. Ставила је нови миље на сто, испод и на телевизор са позамашном позадином, отпаковала вазу коју је добила за Осми март и у њу увалила три хортензије различите боје. Поглед јој побјеже на покућнице, скиде их брже боље па хити кроз прозор. *-Градска цура да види онолику рују на њајучи ње је велики њрси, љуво и ћораво било* - помисли док грло испире шљивовом ракијицом.

Кућу је довела колико толико у ред, сад мора Јову послати у трговину. Штампанам словима пише списак - четири врсте сјемена што га људи једу по граду и што држе у четвртастим, жутиим кутијама, мрки 'љеб што је по њему просуто сјемена, кикирики што се гули, печеније кошпа, колу без шећера и најскупљи густо сок.

-Јел' то он 'тицу доводи, мајку му, ил' женску? Извади телетину из замрзивача, напуни паприке, закувај погачу и накрижај парадајза.

-Шта ти знаш, Јово? Таки ти је режим исхране у граду.

-Знам, глед'о сам ја градске жене на телевизији, широки кукови, струк к'о у осе...

-Тако значи? У то ти бленеш? Сви сте ви мушкарци исти! Вађај се цегера и без отије сјемени ми не иди на очи! - броји док преко екрана телевизора навлачи оно миље.

Умила је знојем окађено лице, растрљала прстохват „солеје“ у длановима и намазала образе. Ђаво јој не даде мира па назва снајку, мајку овог унука што долази са цуром и саопшти јој кога жељно ишчекује читав дан.

-Има цуру, а није ми рекао - превали преко тананих усана испровоцирана свекрвиним позивом док суза згамиза са ћошка ока.

Толике године гради са дјецом здрав однос који се темељи на узајамном повјерењу, све оно што је њој фалило са родитељима, а син јој приреди оволику порцију разочарења. Њен слаби желудац поче бијесно да урличе неспособан да преради свекрвине ријечи.

Засутави се црвени аутомобил београдских таблица испред неограђеног дворишта. Двадесетогодишњи младић примјети бабу како вири док мисли да нико напољу не примјећује клаћење хеклане, уштиркане завјесе, брже боље

изађе из аута, потрча према улазним вратима да је узме у наручје са прага и заврти у круг док јој марама не спадне са ријетке косе. Отворише се врата, а мирис дезодоранса га збуни и уштину за сјећања у која се уселио још давно мирис погаче.

Баба умјесто у њега погледа му преко рамена и зачуђено прозбори:

-Ђе?

-Ђе ко?

Па цура, не први се луд? Рек'о си да долазиш са цуром! И матери сам ти јавила.

-Нисам то рекао, мајке ми.

-Еј, не куни се мајком кад лажеш!

-Не лажем!

Јово је одлучио интервенисати и увести их у кућу. Ставио је кафу пазећи да се која капљица црне текућине случајно не нађе на тазе окреченом зиду. Баба се лупала у прса, а крст на ланчићу је поскакивао као да игра коло под вратом. – *Исти мајши, како ти до сад нијесам видјела, прави ме лудом...*–мислила је док се црвенило настањивало на „солејом“ намазано лице.

-Псето једно, исти си твоја матерешина, рек'о си лијепо: *-Сушра у њеи долази моја маленкоси.* - избаци из горчином кафе скупљених уста.

-А луде жене, мајко мила, моја маленкост значи ја! Није то тепање цури, јадна не била!

-*Немој, сине, више казивај' те школске изразе*- мисли дједа.

-Табани само што ми се нису преполовили на љествама док сам оно суђе скид'о – укључи се Јово којем је сало подрхтавало на стомаку од смијеха.

Док су се баба и дједа расправљали, радници градске хигијене су по љетном распореду одвлачили смеће иза пет послије подне и када су уочили кутију пуну старог суђа у дворишту, овдје свима познатог доброг Јове, уђоше у двориште мимо протокола, изнесоше ону тешку кутију, утоварише је у камион и несташе у прашини јулског дана.

НИКИЦА БАНИЋ
Инђија

ВЕСЕЉКА

1.

Видео сам је на свадби месног судије. Била је ниска, сва се дала у прса, неке чисте очи, огледаш се у њима, па себи дођеш некако лепши. Играла је сваким делом тела. Одлазила је од сватова до сватова, палила је ватру веселја, где би ова на тренутак згасла. А како и не би. Славило се три дебела дана.

Други пут сам је видео након неколико година. Ватра у њој је још тињала. Подсећала је сада на жеравицу коју је неко требао да разгори. Замолио сам свог доброг друга да ме упозна са њом, јер су њих двоје, по жени оног судије, били пријатељи. Овај је, како га бог дао, обећао. Такав је: никог не одбија ако може добро да му уради и помогне.

Није прошло ни два дана, долази он до мене, сав уплахирен:

-Допао си јој се!

-Јеси јој рекао?

-Нисам. Она ме је предухитрила. Рекла је да те је видела и да јој се допадаш и питала да ли бих те упознао с њом.

Насмеја се грохотом при овим последњим речима.

-Али она мене није ни видела!?

-Била је код тебе у фирми. За месни радио је требало да направи прилог о бесправној градњи. Дошла је теби у канцеларију и интервјуисала те. Додала је да си пријатан, понудио си је кафом и соком, дивним осмехом. Још је рекла да имаш дубљи мушки глас. То знам да немаш, али сам помислио, боже, како ли си се узбудио кад си и мутирао.

-Сада је видим и ја како кочоперно, са микрофоном, пролази оштро газећи по керамичким плочицама ходника општине, у коме се дим цигарета из године у годину хвата и пуни. Тако удара штиклем да су неке керамичке плочице морале пући. Чита на вратима моје име и улази. Сва озарена, одмах се представља. Почиње интервју. Провокативна питања, не преза ни од чега. Шаље тајне зраке из дубине душе. Мозак јој ради на два фронта: поставља беспрекорно питања и посматра високог младића, чоколадног тена, са наочарима, црном косом и изгриженим ноктима на рукама, до јагодица.

-Ко ти је тај са изгриженим ноктима?! Тај чоколадни...? - пита мој друг, добричина.

-Па, то је нови грађевински инспектор. Када се он запослио код нас, ја сам морао да променим канцеларију. Као обичан ћата отишао у другу, а он се сместио у моју. Како у брзини нисмо променили име на вратима, остало је моје име на његовим. Угледавши то на вратима, Веселка се упецала, мислила је да сам ја унутра.

2.

Пре него сам уписао студије, вишу медицинску, говорили су ми да је то најтежи испит. У то сам се уверио. Више пута сам већ покушавао да положим анатомију. Овога пута сам се спремао на нови покушај. Желео сам да заборавим оно са Веселком, као ћата имао сам времена за учење. Право да кажем није ми се ни допадао тај чиновнички посао, понајпре, зашто сам завршавао медицинску школу, ако ћу остати ћата. Убацили ме моји преко неких својих. А кад нешто не волим, онда гледам да клиснем, такав сам. И зато наставим уз посао вишу школу за терапеуте.

Тога дана јутро је било зеленкасто, на небу дрвеће је шуштало као да је од целофана. Већ сам био близу железничке станице. Управо сам ишао главном улицом која води поред железничке зграде, када се из једне споредне појави устрчали бик. Бије из њега огањ, рекли би. Препознао сам га: био је то један од бројних које је имао Веселкин отац. Укопао се, стрели очима као да се разуме у саобраћајне знаке. Не хтеде у главну пре него је само осмотри. Тог трена га у мислима претворих у костур. Облак влаге диже се око њега, као да је прозрео шта сам му учинио. Сад ће за мном. Тако јурнух ка згради железничке станице која је била недалеко, да нисам приметио да ли је остао, кренуо, да ли је јурнуо за мном. Као помахнитао дограбио сам се врата канцеларије

шефа станице, улетео, чучнуо и држао врата затворена руком да ме бик кад пристигне не би видео кроз прозор на вратима. Још их притиснем боком својим. Тек тада у дну канцеларије приметих шефа и његову супругу, затим капу на поду, ону црвену отправничку, његову. Нису гледали у мене него у врата на канцеларији. Видели су оно што ја нисам могао. На крају жена изусти: „Отишао је!“

„Успео си, младићу!“ - додаде он. И њих двоје наставише свађу започету пре мог уласка. Нисам се обзирао на њих. Правио сам се као да они нису ту, или, ја нисам ту, свеједно. Углавном, придигнем се, усправим, гледао сам говече, које се загледало у земљу, а воз је писком најављивао свој долазак у станицу.

„Подигни капу кад ти кажем!“ - нареди шеф. Жена мучи. Крену табанање. Окренем се нема ми друге. Кад она поред мене, узела капу, отвори врата и избаци је напоље. -Ето ти сад!- изговори са олакшањем. Говече се обазре шта то њему полети. Говече дође до ње. -Платићеш ми за ово!- сроза шеф себи у браду, једва га ја чу, изиђе из канцеларије, право на перон. За њим и ја брзо на папучицу па у први вагон. Он подигну палицу и воз оде јер нико не изиђе. Гледао сам из вагона говече како њушка црвену капу, све би да је на рог набоде. У барици воде се задржала. Недалеко је стајао гологлави отправник.

У једној станици мој воз је чекао да прође брзи. Због тога сам био закаснио на испит. Нисам ни одахнуо, ма право ни дах повратио, професор ме прозва. Прилазио сам столу на коме су биле цедуљице са испитним питањима. Подигнуо прву цедуљу, седох и прочитах: *Кости и главе говечета.*

У исти мах ми се указа глава оног говечета са станице и ја почех од прве до задње кости. Кад заврших, угледах пред собом озареног професора.

-Браво, колега- рече, док је уписивао оцену у индекс.

Кад сам се вратио кући, крај перона спазим барицу, била је у црвено обојена. Мора да је бик у њу ћушнуо капу отпавника. По њој газио папцима. Држао је под њом док црвена чоја није попустила. Да сам га нашао, говече бих изљубио као најрођенијег. Једино бих јаче Веселку. А, како и не бих. Донео ми је срећу, положио сам најтежи испит. Тог дана сам се осећао слободан. Ваљда се тако осећао и тај бик док га власник није пронашао.

ЕКРЕМ МАЦИЋ

Коњиц

НИЈЕМИ СВЕДОК

Најтежи је први корак. Послије научиш постртати. Тако је и у политици. Кад једном добијеш подршку народа, више те нико не може скинути са гласачког листића. Да би направио тај први корак, да би се усправио, мораш обићи многобројну родбину, широком руком даривати, топле ријечи уручити, да они виде да крв није вода. Политика је најчвршћи и најтврђи дубак. Јаворове гусле.

Одријешити кесу према пријатељима. Морају се кумства и познанства обновити и наново залити. Подоста јањаца окренути на ражњу, да би послије могао да бројиш овце као гласачке листиће. Све је то прошао Мујо Мулац прије равно двадесет година. Први мандат је најслађи, све остало су финесе. Кад једном уђеш у машину, само мељеш, без препреке и пардона, без устезања и извињења. Сваки почетак је тежак.

Мораш свикавати на све. Најгори је одвојен живот. Додуше, имаш додатак, али сви мисле да га трошиш на раскош, љубавнице и неморал. Тачно је да је Мујо и раније имао одвојен живот. Жена је спавала у другој соби јер је он прегласно хркао. Тад није било новчаног додатка, али лакше се заспе кад имаш нешто топло поред себе. И још да шушка.

Онако ненаспаван мораш пратити сједницу, силне папире ишчитавати, а почесто ти се прикуња. Био је љут на супругу кад му је рекла да нема тих децибела којима се мјери снага његовог хркања у сну. Одговорио јој је да је она предебела да би могла измјерити тај целулит. И отишао је у политику. Ту је нашао хркању селамета. Свака љубав се да замијенити другом љубављу. Прошла младост, гасла ватра; још мало дима тиња. То дјеца димне сигнале пуштају поради својих младалачких потреба.

Онда те ставе у неку комисију. И то се плаћа. Таман дјечи за џепарца. Поднесеш понеки амандман у писменој форми, некад си за, некад против; тако мјесец по мјесец, плата по плата, осмјех по осмјех, а привилегије се тове. Дебљају као његова супруга некада. Не смета.

Да се живот, понекад, отргне контроли, Мујо се увјерио након саобраћајке коју је проузроковао. За разлику од голфа двојке, старости касних пубертетских година, којег је донедавно возио, дочепео се новог аутомобила, високе кубикаже, силе и снаге. По узору на свога љубимца и он се осилио. Проносали га политички мандати и силни новци.

Кад је требало да се изјасни о кривњи, буљио је у једну тачку на зиду суднице, далеко иза тужитеља и судског вијећа. Његов бранилац је изјавио да ће се окривљени бранити шутњом.

Двадесет година се Мујо Мулац брани шутњом у Парламенту. Једни причају да је нијем од рођења, а други кажу да га је политика таквим опечатила.

ТАЊА ЂУРЂЕВИЋ
Велико Градиште

ПЕШЧАНИК

Без израза, човек је гледао кроз прозор. На дохват руке, на чивилуку, биле су окачене маске *Смешан, Плачљив, Равнодушан, Усхићен...* Сетио се да Усхићеног одавно није стављао на лице, и не без треме и напора, дохватио је маску. Осетио је оно чега се плашио – жуљање, услед одступања од контура калупа, и није се чудио јер је знао да је време учинило своје. С болом атрофираних мишића који је остао испод маске, човек је наставио да гледа кроз прозор, без нарочитих очекивања.

Ипак, доле се догађало нешто ново, дошла су деца. Није га то нарочито обрадовало јер га је замарало дечје хаотично кретање и дисонантна граја, иако истински није мрзео децу. Он само није видео нужну везу између онога што тражи и онога што види, за разлику од волшебног креатора саме игре. Замало је хтео да стргне Усхићеног и стави најудобнијег Равнодушног, када се променила радња.

Неко је расплакао црнокошу девојчицу која је седела у песку, сама. Појавила се њена мајка, висока, мршава жена у веома испраној хаљини. И сама је села у песак и привила своју девојчицу на груди. Дете се грчевито утисло у мајчино тело као

у једину познату и смислену утеху. Жена је обухватила своје дете као да би поново да га врати себи у утробу, на најбезбедније место. Гледала је горе, ка крововима, ка прозорима, ка звоницима, као богиња заробљена у страном облику живота и остављена од узвишених у непознатом свету по каквој казни. Низ њене бескрвне образе су се сливале бујичне сузе као контраст одблеску сунца од блиставо црне, бујне и чисте косе.

Човек је заборавио на жуљање своје маске и запитао се како се зове женина јер такву никада не беше видео. Од њеног израза, његова крв је коначно пожурила негде а срце загрмило. „Ако она копни, како то да ја оживљавам гледајући је“, запитао се и пожелео да није тако сликовито а надреално оно што у том тренутку види и осећа. Није слутио да се у њему покреће процес буђења који није призивао, несвестан сопствене хибернације. Навирале су му имагинарне слике женине изнајмљене собе, са креветом и столом као намештајем, и избледелом крпаром као јединим симболом топлине њеног бедног дома. И слике ње која се неухрањена, можда болесна, креће бешумно попут срамежљивог светла кроз оканце по тој соби, као племкиња, као високородна госпа, спремајући свом детету јефтину кашу. Њеног одласка на тежак посао од кога је боле кошчице по рукама и пуцају шавови на души. Њеног повратка, више горког него уморног, у ту исту ледену собу у

којој се у милиметрима отима живот од најкрволочније туге.

Брзо је стргао Усхићеног, уплашен мислима непознатог порекла. Покушавао је да ургентно намакне Равнодушног али сада та маска није налегала, упорно је спадала. Успаничио се, мењао је маске наизменично, тражећи ону која би му вратила стари мир. То се није догодило. Све више је бивао узнемирен. Чак, није приметио нити да је устао из столице. Није приметио ни направљен корак. Затим још један. И још један који се, на крају, сточио у ход, додуше прилично клецав, али који га је извлачио напоље. Неприлагођен, изашао је на улицу коју је некада познавао, и радо њоме бивао одведен. Несигуран у оријентацију, у сећања и оправданост икаквог кретања, нашао се у дворишту.

Девојчица је и даље седела у песку. Опет је била сама. Шакама је узимала песак па га пуштала да пада ширећи мале прсте. „Као пешчани сат“, прошапутао је човек гледајући у падајући песак, ганут и чудно узнемирен својом асоцијацијом. Клекнуо је поред девојчице, уморан од напора какав није одавно осетио. Од рата. Није имао снаге да помилује њене свиленасте вितिце. Наградио ју је одустајањем јер је помислио како је поштеније да је не милује рука одраслог мушкарца, када није очева. Када не може бити окрепа и не може носити наду. Која је држала оружје. Којој се мирис барута увукао у поре, у зној. И сâм је једино желео

да кроз прсте просипа песак у време. Сетио се коцке шећера. Пружио ју је девојчици. Она се није померила.

„Ставите јој шећер у руку. Слепа је. Никада ништа неће појести ако то не додирне.“

„Сами је гајите? Претпостављам да сте мужа изгубили у рату.“

„Да.“

„Можда сам ја пуцао у Вашег мужа.“

„Можда. Пуцао је и он у Вас. Погодио Вас је.“

„Како?“

„Тако. Сваки испаљени метак, мимоишао се са својим невидљивим двојником. Невидљиви не маши. Ви као да нисте живи. Вашу тиху смрт свакодневно гледам у прозору. Питање је, која је смрт хуманија? Мислим да одговор знате... Зато што одговор болујете од краја рата.“

„Како да преболим? Знате ли?“

„Помилујте по глави моју девојчицу. Храбро. Сиђите с прозора, и сваког дана је помилујте. Она ће Вас чекати на истом месту. Пазите да не исцури време. Дугујете ту нежност једно другоме.“

Вративши се, човек је побацао маске. Размишљао је да задржи Усхићеног. Док се није сетио да је женина хаљина на светлу дана плава. Усхићени је масно слагао да је сива.

ЕМИЛИЈА ЖИВОЛИНОВИЋ
Крагујевац

ПОТРАГА

После неочекиване Сидине одлуке да одустане од продаје очевине, Горан је уз Ђорђинину добру вољу да пође с њим, кренуо у Калну да погледа неке тамошње понуде и посети гробље својих родитеља.

Горе, у брдима, живела је очева посестрима Ангелина, просветли му се док су се труцкали макадамом. Колико памти, због урођене хромости остала је уз родитеље, изводила овце на испашу и била потпора мајци у редовним кућевним пословима. Иако тад премали да све чујено разуме, задржао је причу о њеној, шести пут носећој мајци, да је сита рађања и сиротиње, кришом од мужа и својих отишла примаљи у напуштену колибу уз Каланску реку, намерна да се ратосиља беде. Ова је пак, на гласу по умећу, код Јане оманула, тако да је мимо очекивања плод одолео свим натирањима и опстао, с последицом. И тако је, шеста по реду, једнако лепа као и њене сестре, но хрома и безмиразна, Ангелина била осуђена на самоћу, а мајка Јана на доживотно кајање због сагрешења.

Отац Михаило је, познат у крају по узгоју оваца, ради опстанка куће добар део свог живота с

врсником и побратимом Радишом кречарио у дубини приобаља Каланске реке и с њим у двојцу небројено пута терао цакове негашеног креча на продају чак у Књажевац. Кући би доносио гас, дуван и понешто од бакалука, а о празницима и фишек свилених бомбона најмлађем детету, Ангелини, баш као и Радиша свом Рајку.

Помало постиђен бесцветним и укоровљеним сивилом надгробника почивших Алексића, Горан приступи гробу дединог побратима Михаила, тик уз свеж укуп Ђорђинине прабабе Јаглике, чију је рубницу, њена комшиница Радинка увелико ивичила садом кадифице, но опазив их, преста, разговорна.

– Ти јопет дође!- настави се с Ђорђином од јуче. - А ете и ја, засађавам што си је твоја прабаба волела да има и пред своја кућа!- дојасни, показујући на скорашње Јагликино придружење мајци Јаворки и мужу Радуну.

-Сви су туна! Од Алексићи ете, Радиша и жена му Анђа, њиов син Рајко и Милијада, а уз њи овден је и побратим му Михаило из горњу малу, са жену Јану и ћерку Ангелину!- потанко их упути у станаре скромних могила. Све време прозиван њеним упитним погледом, Горан се у краткој задршци њене развезаности одазва:

-Не рекох Вам, ја сам Рајков и Милијадин син! - суздржаног смешка због њене изненађености.

-Ма шта ми каза?!- ушчуди се Радинка и на срећу одустаде од даљег испитивања, враћајући се на Ангелину: - Страшно си заврши мученица. Ем богаљива, ем остарела, самовала си там горе, без икој. Бактала си вазда са овци, једину занимацију! Из тај крај после оно бомбардовање многи јал су помрели јал отишли куде и њина деца, а она си мученица ни код сестру не теде. Рајко си долазија каде си могаде да поради што сама неје. А ете, још од младос би прилепна на зло ко да је, боже ме прости, уклета.-

- Први пут чујем све то тета Радинка – подстаче је Ђорђина – мама није никад причала о томе, а ни прабаба.-

-Сваки одовуд знаје што неје за казивање! А тек Јаглика?! Од њу неси мого ни реч да откинеш. Ни на мене неје тела много што да рекне, а држала ме за рођену!- ту застаде на трен и пренувши се из кратке растужености, врати Ангелини: - Што да ви рекнем. Лепотиња би, ал са фелер. Акој си од богати, неје сметња. Ал сиротиња?! Отац је удомија њи пет, здрави и прави, са каки таки мираз, а за њу неје имао ич, па си оста неудавана, уз њи. Једаман си јадница, неје имала виш од петнес, крете са овце и неје се тај дан врнула. Михајло и побратим му Радиша кретоше по пашњаци да тумарају и у неко доба натрапаше на овце, саме. Роваше подуго по сваку заметину и напоследен је са велику муку нађоше у неки катун, скроз изубивану и осрамоћену. Колко си знајем по

село се причало, од таде једва да си је више говорела. Само се са овци мантила и кутела ко пашче. Јана и Михаило мреше кад им дође време, а богме не прође подуго и Анђа и Радиша. Рајко настави да је помага, кад си могаде. А и он поче да поболева. Једаман си тако отиде да однесе леба, а там све пусто. Врата разваљена, а од њу и од овци ни траг ни глас.-

-Сећам се... да...био сам мали... мајка је причала о томе!- примети Горан.

-А ете како памтиш!- подржа га Радинка. – Твој ти отац таде отиде правац у Књажевац за милицију. Сви се узмували, и по Кална, и по Јаловик. Неки одма пођоше у потеру. Дан и ноћ се мантили по поврлети за цаба. Стареји зуцкаше по буџаци како се из разваљена меана ноћом осилује нека сила и ровари куде ни сунце не закапава, а некмоли чоек да увиђе. Згомилали се ловци с керови. А моја си Јаглика сам зија у небо и крсти. Од сабајле таква кочањи сред авлију и не се мрда.

-Зло големо! Неје од звериња! Од чока је!- такој си је говорила. Но, сироти Рајко се не предава. Са Ангелину се познава од пеленку. Немаде сестру, ал имаше Ангелину. На сва си је врата куцао сиромаша за помоћ. Стигнуше нови. Крчили кроз шума, тражили по јаруге за видела, цео месец. Нађоше ју ловачки керови у поток, у најдубљу јаругу, куде ники неје сишо. Ноге ју некрсти везали за дрво, ко да је ајдук а не богаљиво чељаде, а руке за штркље из вода си не

измиче са глава, но да се полагачко удављује. Такој се зло памти само од јаничари и од бугарски комити, говореше старци. Бог зна колко си је дуго душу испушћала!

А народ ко народ, и данас испреда како ју мајка Јана одредила да мре још у стомак, но неје речено да бидне од примаљину руку, веће од зао човек! Ете, такој то би. Рајко си обави све како треба, сарани је и одужи се са помен по божји закон, а кућа сама од себе пропаде. Ниједна сестра не дође, бојаше се од злодуси! - доврши Радинка.

-А нађоше ли убицу?- упита Ђорђина, видно потресена.

-Ма како! Кабајаги туде се врзмао неки лудак, но заметну траг ко да је изваздушио, а колко је то баш такој, сам си бог зна. Там више ники не залази, а од оно бомбардовање опасно је и да оћеш там да идеш. Рашчишћавају терен а доклен су стигнули, не се знаје.-

-Идемо!- скоро молећиво шапну Ђорђина Горану.

-И то одмах! Што даље!- узврати јој Горан палећи мотор.

ВЕЛЕМИР С. ГРУБАЧКИ ШЕНЂУРСКИ
Житиште

СУСРЕТ

Застакљена тераса уређеног кафића атрактивног имена, пристојно попуњена, углавном млађаријом, атмосфера без буке, готово сентиментална, и угодан мирис дон кафе, делује релаксирајуће. Размишљање и задовољство о успешно урађеном послу прекида се његовим доласком.

Елегантан, у лепо скројеном оделу познатог страног креатора, коврцаве косе, лепог лица и брижљиво неговане брадице, ноншалантног хода, сигурно свестан своје физичке привлачности, измамио је погледе присутних, пре свега женских душа.

Устајем, рукујемо се насмејани, а дискретно конобару, кад се брже створио крај нас, кажем да послужи пелинковац и коњак за мене.

-Ниси заборавио, друже мој, за пелинковац - задовољно ће.

-Спадало једно - кажем.

-Обојица смо. Можда ја мало више - смеје се оним истим начином. Аутентичним.

Заједнички познаник, случајност живљења, телефонски разговор, боље рећи договор и ево нас после толико година.

-Видим, снашао си се. Иде ти добро, очигледно.

-Јесам,- каже – знаш, видео сам твоју књигу у излогу. Купио и прочитао. Дobar си. Мене баш и ниси изненадио. Имао си увек дугачак језик.

Три туре пелинковца у пару са коњаком биле су довољне да „претресемо“ добар комад протеклог времена. Не комад, парчетину.

-Шта радиш?-пита ме.

-Пишем, тачније, пуним акумулаторе, сакупљам грађу па ћу ваљда нешто ново да објавим. У плану је, и не журим.

-Е, кад је тако, ту сам да ти помогнем. Шта би ти без твог друга.

Спремајући се да опет уверим и себе и њега и у мирис и у укус добре кафе, натеран, прихватам помоћ тако несебично понуђену. Ко ће га знати, можда и буде нешто.

-Знаш, ово можеш да ставиш и у твоју књигу, ако хоћеш. Не, нећу се љутити, измени само имена. Због њих, не због мене јер ја нисам важан. Био сам најбољи, стварно најбољи. Играчина, веруј ми, истина је. То што сам онда био лупетина, а сад радим овај посао, племенит посао, није битно. Давно је било, протекло много воде Дунавом, однела вода... Хоћеш ли да запишеш? Видим, климаш главом потврдно. Разумемо се, слушај...

Фарбл је лепа игра, најлепша, боља и од преферанса. Ма није то коцка, то је уметност,

нешто као шах, то, то је рат. Рат живаца, психологија личности. Рот. Пракса је много пута потврдила. Ево примера за пример.

Четворица нас за столом, играмо за лепе новце. Њих интересује лова, а мене игра. Они дрхћу због новца, због шњура се зноје. Очи сузили, зенице мислим, и не трепћу скоро. Леђа и кошуља слепљени. Страшно им. Разумеш. Његово величанство новац. Лова. То их страховито оптерећује. Мислиш сигурно да сам ја онда био лован. Вараш се. Карте су ту најважније, бар за мене. Мало новца и много памети, живаца. И спретне руке, прсти. Срећа? Ма каква срећа. Шта гледаш? Мислиш да сам варао, кроз карте?

Нисам никад ни помислио. Оде глава од батина. Опасно би било. То је за лудакe, за просечне а не за класу, за мене. Где сам оно стао? А да.

Четворица нас за столом. Видим, двојица уиграна добро, одају их невидљиви знаци. Трећи неки просечан од просечног. Ја им дођем као овца коју треба паметно остригати. Знаш, волим да будем овца. Кибицери, будући да чекају на ред за столом, ћуте и мисле да све виде. И виде све осим моје снаге. Моја снага је у праћењу позиције главних карата у шпилу. Знаш, у фарбл се неке карте отварају по две код сваког, осим укупно. Додај још моје две неотворене. Ваљда ти је јасна ситуација? Још кад их ове моје руке промешају. Гледај ове уметничке прсте. Уметност, кажем ти.

Четворица нас за столом, нису важна имена као Јоки, Дуки... Моје име је важно. Овца је кад је требало, побеђивала овнове. Овнове, разумеш!

Мани сад ко ће да плати пиће. Части, кад ти је стало! Ајде, части свог друга из студентских дана. Имам времена, пребацићу те до станице, таст ми купио нову мечку. Шта си избечио очи? Понекад ован има лепу ћерку. Толико вредну да овца престане да буде овца. Постање господин човек. Разумеш. Господин, као ја.

Платим рачун, оставим бакшиш због утиска вероватно, и док је мечка клизила булеваром, договорим се са овцом односно господином човеком за будуће виђење. Повешћемо и своје лепше половине. Знамо то обојица, као уметничке душе.

Сигурно.

СНЕЖАНА МАРКО МУСИНОВ
Земун

ОТОПЉЕЊЕ

Отопљење односа.

Отопљење времена. Није ексклузивна вест да се снег с планина отопио. То се могло очекивати, чак сатима предвидети; вест би била да је пао добар договор, да су стављени потписи на документ који гарантује мир, слободу, нормалност напаћенима... Ко ће зауставити крвави пир заразан до светских размера? Ко ће одабрати тим, праве мисли, реченице, мастило? Кога неће памтити као издајника, ако је то још увек важно, ако је коме стало до непонижавања, правичности, једноставних, а добро испланираних решења за која нису под обавезно потребни смокинзи, састанци под рефлекторима, неизоставна црна кола са возачем, бубице у ушима... Отворен списак. Драгоцени секунди у питању.

Видео надзор. Полицајац у цивилу. Насилан приступ компјутерским подацима. Зобрањен део. Положај да се смрзнеш.

А, отапање отпочело.

АЛЕКСАНДАР М. АРСЕНИЈЕВИЋ
Београд

ХВАРСКО ЈУТРЕЊЕ

Благодарим ти, оче, четрдесет три јесени, зиме, пролећа и лета касније!

Као да беше то јутрос - та светлуцава радозналост дечачка, жуборно прскајући унутар задиханих прса: зашто свако јутро пре свих устајеш, крајње смотрено, да нас не пробудиш, и босоног силазиш, нечујно, низ камене степенице нашег летњиковца у Сућурају, у врт, сав под густим врежама винове лозе, отежалим гроздовима боје индига, са дугачким столом од храстовине, на коме жедног у свако доба дана, нарочито у сутон, чека бокал прохлађене хварске беванде, коју живахно налива једра, вазда ужурбана домаћица, Хваранка Косара, певајући на милозвучном даламатинском: „А ћа ћу, лији, кад моран!“...

(Памћим још увек, већ просед добрано, више од четири десетлећа касније - ишетакао памћим, ћилибарским памћењем! – Косарин, осирвским сунцем расирен, зрели и снажни женски мирис исконски, приморадијалан, на љућкасти естироен, дивљи ловор, бели бибер, боров торкасти мед и домаће винско сирће, и ништа мање – то јарко чувствено-машићарско приказане, шај шајаловски пејзаж Косарине цицане црвене блузе са брешелама и шамноцрвеним, зајонетним, влажњикавим полуколућима под ужареним пазусима, на ободима аурасио, вишекружно беличасним од соли дневних знојева, брзосушећих на шићравој јулској јари,

здро̀во врцајућих из сла̀ткомирисне мркос̀ти мокро̀ї
їазушно̀ї руна̀шца.

Ох, како ме је већ та̀да зачара̀во –
оксѝтоцински, ендорфински, а да још нисам ни
наслућивао заш̀то, ни́ти иак знао о хормонском
їреображењу стварно̀сти, нарочи́то уну́тарње! – та̀ј
їрошївречни оїш̀ички ри́шам врцања и сушења зноја
їод женским їазусима, та̀ наизменично̀сти која, на
їла̀тну їошїазушних шканина, собом исїисује чудесне,
неизла̀ољиве наїријум-хлоридске знојо̀исе,
сланосладосне їикшо̀траме и хијеро̀лифе – женске ли
душе? – сла̀ткомирисне ма̀је женско̀ї свемира,
наїшајанственијеї, без їоуздано̀ї їушо̀каза и стазе, у
који та̀ј та̀д, їрезаузеш исцрш̀авањем шарених
їусарских ма̀ја, још увек немах їрисш̀уиа.)

...И ходиш већ, крепким кораком, низ уску
камену улицу – за мене тајанствено, узвишено како
само отац, у зеницама синовљевим, може ходити – ка
сеоској луци, а ја, на брзину обукавши кратке
панаталонице (припремљене још претходне ноћи),
такође, бешумно (да не запуцкета дрвени патос, да
мајку не пробудим – ово је ствар између оца и сина!),
крећем кришом за тобом, скривајући иза камених
углова острвских кућица, још увек хладњикавих од
дахова предосвитног ветра, да сазнам тајну твог
загонетног јутрења, која ме мучи већ данима: где то,
оче, идеш свако јутро пре но што се сви пробудимо? И
зашто – шта је то што јутром иште твоја душа?

У луци, где се више не могу прикрити, сустижем
те, код рибарских барки, тек пристиглих из
ранојутарнега рибарења, на самом доку од белога
кречњака, углачаног садејством ветра и таласа,
неспавајућим и неуморним. Јављам ти се, устрепало,

бојажљиво – крив због ухођења, премда синовског. Видим ти на лицу светлу изненађеност, очински благонаклон: *Ошкуд он шу?* Радујеш ми се: *То је мој син!* Радујем се и ја: *То је мој ошац, њоноси се мноме – због мој њодохваша!* Све ти је моје дело јасно у трену. Растем на свих шест страна света, истовремено.

И заједно тада, космички дечак–отац и космички дечак-син, у безгласној милошти јадранског јутра, пажљиво загледамо све оне, тек уловљене, још живе, праћакујуће, зевајуће, светлцуаво-сребрнасте, плавакasto-зеленкасте, златасте и руменкасте рибе, са пругама уздужним, са тачкама пурпурним, вретенасте, листасте, отмене у савршенству рибље једноставности – шпарове, ципле, арбуне, шарпине, пагаре, зубатце, локраде, ораде, иглане, салпе, костеле, бранцине... (сваку сам рибу, по врстама, очију, дечачки разрогачених, ван себе од узбуђења откривања нових бића и светова, дотакао и сваког рибара понаособ питао да ми каже како се која риба зове!) – у ручно плетеним рибарским корпама, белим од безбројних зрнаца морске соли, светлцуајућих на благозрачном јутарњем сунцу...

Скупа, нас двојица, чудимо се, дивећи се том чуду преславном, том рибарском откривењу прозирног свемира подводног, космоса водоничко-кисеоничког, до тада ми потпуно непознатог, јер у виђењу тајни тек што улазим, малопринчевски тајновидац крај тебе, оче, постајући!

Ако хоћеш човек да будеш мораш бити песник – у ту ме истину уводиш хварским јутрењем!

Тад се улових сав, не у оне јодомирисне рибарске мреже, рукотворене и крпљене, уредно наслагане по палубама рибарских барки и бродица

суђурајских, заједно са разнобојним парангалима пуним удица разних величина, већ – у горњу мрежу, нерукотворену и неподериву, у саму красоту, од бесцених загонетки саткану заувек.

Благодарим ти, добри оче, на том заједничком сазрцавању чуда, на заједничком рођењу кроз каледоскопске прозир-дубине очигледности!

Благодарим ти на заједничком корачању белом обалом дуж тамне дубоке воде, док јутарњи ветар са пучине доноси мирисе најчистије пучинске светлости, сунца над нашом смртношћу, плаветнила фотонског с фреске јадранског неба; док ми ноздрве, ширећи се од надлазеће лепоте, дишу слан ветар из зарних даљина медитеранских, и даље још – архајских, док уши ми ненасито испијају кликтаје белогласне у висине - о, летите галебови, браћо крилата! – ту праслободу чистого постојања у светлости!

Бити је – светлост! Светлосно бити, светлојестати - то је за човека, заиста!

Благодарим, данас, проседе душе и стопут нечистији него тада, недостојан свога дечаштва, благи оче, у твоје и своје име, на хварскоме дару постојања, на амвросији живота, на нектару поезије!

Благодарим, данас и заувек, јер смо отац и син, кроз двери тог хварског јутра ушли у свештеночасак надсунчани, златни вечнутак, у светлосну радост очинства и синовства лепотољубивог, трансцендентално дишући, светлуцајући, ћутећи!

Благодарим, не заборављам ништа, све памтим, памћењем јасним с протоком година копренастих и мренастих, све јаснијим, гласнијим у врту унутарњем моје смртничке плоти!

Зар да заборавим то јутарње присуство истине у дечачким очима јасновидним, у ноздрвама ширим од свемира, на слепоочницама усклићалим од освитне сунчаности, на образима зајапуреним од красоте која из свега просијава? Зар да не запамтим крвљу то присуство чисто, то дисање јасно у истини, сред мирне нескривености смисла?

Радосно, целосно – први пут са оцем на хварско јутрење, у васионској цркви бића!

МИЛАНКА СТАНКИЋ
Суботица

ГРЕБА

Зашуштала је перушина у грубој строжи од кетена која је Достану грејала ове четири зиме. Ваљда ће и томе доћи крај. Увек је говорила свом човеку да људи морају научити слова. Он се грлено смејао свему и питао наглас коме ли ће он то писати писмо кад су сви његови ту, поред њега. И ево сад, ни гласа, ни словца...

Четири године погледа га она кроз прозор на источној страни куће. Док ложи ватру од мокрих гранчица које је покупила код Топића куће, мало изнад чардака који зврљи празан већ четврту јесен. Нема ко да сеје, нема ко да жање. Мало Белка, жива била, да мало млека па га сачува у олупаном лончету. А сећа се, док је цура била, како ју је комшиница звала на гребу. Извлачила се још снена и чупава да погребе дно шарене шерпе у којој се само вареника кувала.

Прену је бат цокула. Мокре и блатњаве носиле су првобитну земљу од Грбаве до Лике, носиле су на себи све непроспаване ноћи и росу раног јутра у коме се чује само оно мукло командантово: „Покрет!“ Мирисао је живот у том бату корака, који је Достану заковао за кревет. Извукла је главу испод сламарице и чинило јој се да не може ни да дише. Шкрипнуше врата. Знала

је да мора да се погне пре него што уђе. Крупан је вазда био.

-Досто, зачу тихо дозивање.

Босих ногу, испреплетна чежњом, страхом, жудњом пође према ходнику. Прхнуше неке птице, заплете се паучина међ' крилима и она паде. Завезане главе, у дугом прљавом капуту, дуга врата, остарио за цео век, стајао је њен чо'ек. По рукама којима је секао ваздух, она схвати да не чује.

Није ово ни лоше, не морам баш сваку да чујем, троугао усана направи нешто налик на осмех.

ТАМАРА ЈОВАНОВ
Зрењанин

ЈЕЗЕРО

Има нешто са тим језером, колико могу да разаберем, нешто лично, које можда немам. Не мислим на некакво чудовиште које мења лице током годишњих доба, већ, нешто више заносно, наврело из саме дубине - неко кривило пијаног корака.

Тек ми је трећи сумрак дочекан ту, а већ се, прилично неосетно, неосетљиво заодевам у ум којим та вода влада, као никад описан тиранин. Нема ту ничег људождерског, већ таман толико, да у довољно времена навре цела душа, непрекидно смркнута, попут случаја за жаљење. Вода ме је утукла, и гледајући трећи залазак Сунца, на четвртој каменој плочи, величанствено сам остала задивљена, као да шта год да се деси не би било довољно да ме покрене из света који дефинитивно припада лепом. Омазана фасада пресекле реке, уз сушту крепкост, никад не би одала оно што о себи стварно мисли.

Питам се, уз сву радост и бучност, колика би била слаткоречивост када би то језеро могло да говори у своје име за увиђање живота. Како би оно волело себе, да може! А, колико самољубља, толико и неверице – ко каже да и оно не воли? Вероватно, једино, уз присуство других, или оних

првих, признаје своје чудне ставове, који су сав тај чудан свет око саме надмоћности, претворили у јединство.

„Није ли велика уметност љубав према миру“, заглибила сам дубоко осећајући се као део неба. Красне ли осетљивости, тананије него даље мисли.

Известан је, језеро, плод, као сликарева ватра у атељеу. Можда за процену критичара нула, као сама вода још мања од нуле, али као домаћин и дивота у превеликом изобиљу што цвећа, што животиња, што – сећања: лице идеализовано, мило, невино са крајњим изразом анђела. Управо зато што је стварно бриљантно, без и једног зида између ока и неба, сем тог моста као лука за тренутак непажње, нека се фигура тражи у радовима извајане воде, као наличје нечијег капута, преврнуто – неизмерна чудеса у помоћи одгонетања прошлости. Атмосфера присна и, на крају крајева, ако допустим себи и ситне небулозе, ваљан мотив за сасвим приватну колекцију једнотренутних фотографија.

Можда из ових свакодневних посета нећу извући много, и то што седим ту као вашка прилепљена уз траву, природно и даље чулим уши не бих ли начула шта то звучи тако неговано као минут док мала стиже велику око дванаестице. Паткама, као већ познато лице, лакше измутирам и који поглед, али оним даљим уличним светиљкама, ни толико.

Дајем се у трк кад изнад главе угледам неку птицу што ми се смешка у празно са жице за струју, а онда бежим до пруге. И ту, у сенци очајничких чежњи накупљених у овој маленој души, одлутам док сузе пеку лице, необјашњиво, јер слутим да се природно на крају, тамо негде даље, крај неке куће у ко зна ком броју, даје у трк и неко други.

Научила сам оно што, разуме се, научи лудак: постоји и добрих људи на овом свету, и оних наших вредних чекања. Водио ли се ту двобој неба кад је сваки сумрак црвен, не знам, али да ће нас сваки нови зближити, то постаје извесно, слободно отиска и завршеног вртлога.

Карневал од десет патака сече воду у V формацијама, као слични им голубови на небу. Освештало их је рађање дана чистим миром – и баш све зато закупи надахнути помен свог надземног иметка, кад се нађемо очи у талас са пријатељем, па све што нас снађе догурамо до краја, заједно, и живимо...

ДРАГАН Ј. РИСТИЋ

Ниш

НАРАВОУЧЕНИЈЕ

Госпођа С. П. са четрнаестог спрата солитера пожалила се да је и она осетила како јој се све тресе у стану кад су у вестима јавили о земљотресу у Албанији, али да је остала присебна и мирна. Чула је само откуцаје свог срца.

Господин Ч. Р. пожалио се да су се у приземљу где станује нашли неки обесни младићи, како и поред интерфона, питао се. Ту у ходнику покушали су да га опљачкају, али им је он лукаво измакао шмугнувши у свој стан којег је, срећом у несрећи, заборавио да закључа, одмах се забарикадирао, па и он чуо само откуцаје свог срца.

Онда је госпођа С. П. у том случајном сусрету са непознатим комшијом из приземља признала да је са терасе одозго тачно видела како се на тргу десила тешка саобраћајна несрећа, ко је крив, а ко не, али да она неће да се меша јер је то ствар полиције.

Онда је господин Ч. Р. нашироко почео да прича шта му је све нестајало са његове терасе у приземљу јер улични мангупи не презају ни од чега.

Толико сам од ових времешних пензионера чуо док сам чекао лифт којим ће се спустити моја

жена. Остала је била да се још мало удеси за наш вечерњи излазак.

Да је све ово басна, ја бих вам дао једно народско наравоученије: „Ко о чему, баба о уштипцима“, али боље је да консултујем неки од Марфијевих закона, на пример овај (Гамицов) закон:

Вреднос̄и с̄иручно̄и мишљења је у обрнуто̄ј сразмери са бројем реченица које су сви разумели.

СТИХОВАНО ЖИВОТНО ПОСТОЈАЊЕ

СТИХОВАНО ЖИВОТНО ПОСТОЈАЊЕ

Овогодишња песничка понуда на конкурс „Банатско перо“ је била нешто скромнија него претходних година, а разлог лежи можда и у чињеници да смо суочени са свим изазовима свеprisутне пандемије вируса корона.

Али остаће, ето записано, да нас је и ова пошаст снашла када јој се нико није надао. Међутим, без обзира на све, не дају се песници тек тако; не даје се лако песма које ће увек бити у свим временима и невременима, јер се увек чуо песме пој, песме зов, песме крик, урлик, опомена и упозорење.

И управо на тим постулатима и у одабараним песмама чују се и јауци и опомињања и позиви и упозоравања, јер то је свакако и најјаче песничко оружје.

А ономе ко одабира понуђене песме је најтеже, јер тешко је неку песму не прихватити, а истовремено због ограниченог простора је то мораће. Постоји онда и кајање због прихваћеног посла. Но, увек је то свакоме ко одабира и нема ту рутинског начина и приступа. И као и увек у понуђеној продукцији има изузетно добрих песама и оних мало мање добрих, јер у суштини све би могле, или готово све, да конкуришу за најужи избор. А онда пресуди оно чувено: субјективни фактор, тренутни сензибилитет, сентимент, тренутак осећања, чак и расположења и дође се до одлуке и увек уз дилему да ли је то прави одабир. Али свако преузимање ове обавезе жирија носи са собом и овај ризик, овај терет и одговорност истовремено.

А као и претходних година, песници су понудили песме различитих тема, различитих опсервација, различитих форми, различитих мотива, израза, версификација. Готово све песме су с правом конкурисале за своје место „под сунцем“, јер имају и снагу израза и снагу порука и сасвим сигурно и своје адресате, своје читаоце. Поједине песме препуне су завичајних емоција, препуне универзалних, а треба рећи животних питања, забринутости над животним токовима. То је и разумљиво, јер то и јесте обавеза књижевних стваралаца и они кроз разнородне позиве и опомене говоре искреним и дубоким тоновима и на фону су неких наших највећих песника попут

Милоша Црњанског, Јована Дучића, Стевана Раичковића, Васка Попе, Миодрага Павловића.

У сударима садашњости и прошлости, у транспозицијама времена које неумитно цури песници нуде животне капи, нуде могућност да и поред свега будемо само људи и људи, пре свега. А да ли је то лако у свим овим искушењима, изазовима, баријерама? Покушавају и на ова тешка питања да дају одговоре неки од наших песника.

Аутор песме „Урлик“ је приказао пуну зрелост вишезначног песничког израза, а самим насловом одредио је сву силину поетске демистификације актуелних животних путања, али и стремљења. У читавом сивилу у којем смо окружени песник лирским вапајем посеже за митским паралелама и позива вука самотњака, јер је „сит свих хијена и бетонског ћутања“. Управо у овим и другим порукама у овој песми снажне су особености песме „Урлик“.

По субјективном мишљењу и оцени ова песма је од понуђених и најбоља у овогодишњој збирци на конкурс „Банатско перо 2020“. Лирским и мисаоним богатством исплетена је и песма „Рођенданска песма“ која је, истовремено, препуна језичких кованица. Песник кореспондира са „Отвореним зреником“ и упућује „у свесмерну срж, у срчику зарну, струну нутринску, девствену, појствену с искони!“ Познато је да су „Човек и пас“ поодавно пријатељи, али кад се нађу гладни пред

оглоданом коском пријатељства нема. Реже један на другог, јер је у питању бити или не бити и ко ће да преживи. Ову суморну, али, нажалост, и присутну појаву и слику песник нуди кроз филигрантске стихове.

У „Безнађу“, аутор се суочава са тешким сликама прогнаништва. У овој песниковој творби версички веома добро покривеној открива се таленат и искуство и за веће домашаје.

Интимистички приступ у „Мјесечини“ открива оне танане нити које само песници посебног кова могу да подастру. Љубавни зов опеван је на посебан начин, као и у „Додирима“ где песник на другачији начин уз лирску скалу говори о изазовима љубави. Финим песничким вокабуларом песник у „Свом потомку“ опомиње да се не заборави свитак вековања Високих Дечана, као и на Слово љубве Деспота Стефана.

У песми „Док клопара воз“ аутор гради и нуди слике не само просторне, него и опсервације протеклих времена која тако брзо измичу. „Макови у жити“ такође је слика једног прошлог времена са пуно сентимената и подсећања на неке вредности које не би требало да се забораве. „Трај слова љубве“ позива у помоћ митове како би о љубавној причи говорила на један специфичан начин. А песнички израз ове песме је веома оригиналан, као уосталом и у песми „Између“ где песник тражи равнотежу између добра и зла и

нуди наду, јер „у томе што зовео између у трену без даха и свести нечујно ћемо се срести...“

У песми „Јутро“ песник каже да са копњењем снега, без јаука умиру давно презрена сећања, али истовремено храбро иде ка искушењима са познатим обрисима. И онда други песник у песми „Одлеће“ каже да „сећање свитања, личи на високу зеницу ока, која се отвара“. У овој минијатури песник нуди метафору енигматичности постојања.

Забринутост аутора песме која почиње речима „плашило ме то што се сваки пут изнова упознајемо“ говори о лирској запитаности, али истовремено и о згуснутости натопљених мисли изражених кроз модерно песничко ткање.

„Одавно сам престала да говорим људским језиком“, пева песникиња разочарана у оно што је окружује, па тражи и проналази начин како да оствари комуникацију са онима који могу да разумеју пулс животних треперања. А „између кланаца/ у данцу данаца/ крај вратанаца“ песник је „Изван сваког сна“, па се бори да се не рашчовечи, тамо где се млечи и где се пречи. Ове лирски натопљене мисли говоре о осећајности израза овог песника.

А мисао у песми „Оде још једна душа“ бори се с пролазношћу живота и гради fine стихове и подсећа да „нико још није нестао у туђем, већ у судби ношен својим временом“.

Кварење језика и разне поштапалице које се у свом бесмислу користе понукале су песника у песми „Али“ да се наруга овим све чешћим појавама. У песми „Украдени дани“ песник подсећа на многе прохујале тренутке када се трчало бесмислено уз прављење истих грешака, али и то је део животних токова. У „Пронађеном запису последњег сна једног анонимног песника“ како гласи овај необичан наслов, аутор у својој захукталости и разуђености истовремено, нуди дескриптивност замамне оностраности, јер је „ослобођен заумних мисли терета језичке недоумице“.

Згуснути стихови у песми „Наша тела“ оцртавају љубавне мотиве песника који гради изразито лирско и емотивно обележје. И каже „и под облацима почињу слагати, нит по нит, у свој љубавни зов“.

У песми „Аманет, 2014.“ песникиња (рекао бих по изразу стихова) завичајно заогрнута топлим стиховима љуби Топлицу, али и још некога и чекала би га у присојима, „па макар ми последње било“. А завичајно је окренут и песник који се сећа дединих речи и његових подсећања на порушено „Дедино огњиште“, као и поруку „што му неко одлазак у завичај, омета!“ Тврде сељачке руке и хлеб насушни у песми „Мирише земља“ подсећају на исконске муке са којима су се суочавали наши преци да би опстали.

Песма „Панонске птице“ инспирисана истоименом песмом великог Стевана Раичковића на трагу је израза овог великана. Аутор гради стихове који се одликују разноврсном метафоричношћу и имагинативношћу уз доминацију приказа карактеристичних обриса Паноније. Аутор песме „Можда је време“ подсећа на време лапота, па каже „Лапот се буди, а као да није постојало време у којем је трајао, или није“. Та дилема уз неумитни проток животног процеса прожима мисли песника, односно смисао постојања, трајања и завршетка.

Помињање песама овим редом не говори о вредносној градацији, јер како је већ речено многе од песама су могле бити проглашене и најбољим, јер то заслужују, а на крају одлучи субјективни фактор. У сваком случају и овај конкурс је потврдио своју оправданост постојања, јер је песничка понуда била и богата и разноврсна, али и веома квалитетна, па то даје наду у трајање и наредних година.

Душан Милићев, књижевник

ДУШАН МИЈАЈЛОВИЋ АДСКИ
Ниш

УРЛИК

ужелео сам се да видим
испред солитера
или на својим вратима
ВУКА САМОТЊАКА –
сит сам свих хијена
и бетонског ћутања

пробудио сам се одавно
али *једна ласца не чини пролеће*
судбина ми одавно зрневље
које кљуцају *ћурани* и *туске*

вук би ме подсетио
на давно заборављен урлик
и на сва значења слободе –
на ујед глади
и тромост ситости

таман посла да волим
стргнуту кожу с костију –
те ставке нема
у мом животном постојању

МИЛОЈКА ЈОВОВИЋ БАНДУКА
Подгорица

ЧОВЈЕК И ПАС

Човјек и пас
На контејнеру
Зинули
Изнад оглодане
Кости.
Запјенили...
Гркљан уз гркљан.
Зјенице се шире.

Глад развалила уста...
Гризе и пса и човјека.
Гола кост
Зубе поломила,
Пријатеље завадила.

Понеко пса нахрани
И помилује
Док човјек
На контејнеру,
Учи да режи,
Или да погине.

АЛЕКСАНДАР М. АРСЕНИЈЕВИЋ
Београд

РОЂЕНДАНСКА ПЕСМА

Метафоре страсне – све
непотребније! Насушна ми је
јасност - чиста, недвосмислена!
Отворен зреник – знак у свесмерну
срж, у срчику зарну, струну
нутринску, девствену, појствену
с искони! Поглед у свекрасност
трунке сред привида!

Јер пропасти неће ни перут,
а камоли капље крворосне
душе одране због красоте!

И кап ће се кишна на папрати
спасти у гори безименој,
и прославити, је стати свето,
свесврсисходно, сред златног
saga, већ долазећег у бешумном
праштању свештеночасака
кроз копренску жалост секунди,
а камоли смртничка жар – жеђ
у ружи ветрова надсунчаних!

БРАНКА ВОЈИНОВИЋ ЈЕГДИЋ
Подгорица

БЕЗНАЂЕ

Ја прогнаник у центру сабирном
чамим тужан а мисли ми бјеже
је ли воћњак сада под бехаром,
а груди ми нека канца стеже.

Моју њиву други ће да оре,
посијаће у њој своје жито,
ја на челу накупио боре,
свијетом се протјеран поски'то.

Ону крушку гдје откивах косу
и плодове што сам сласно јео,
и ливади цв'јету скид'о росу,
све је сада други заузео.

Шљиве модре гране ће савити,
испред куће туђи пас већ лаје,
пијевац ће зору најавити,
кад ли ће се отимач да каје?

А с јесени и ја ћу да свенем,
винограде више нећу брати,
немам снаге напријед да кренем,
како зиму чемеран чекати?

ТАТЈАНА РЕГОДИЋ

Бања Лука

МЈЕСЕЧИНА

Олујни облак над велом тајни
Прећутне љубави, залудне жртве
Оста да виси ко мјесец сјајни
На путу старом, младости мртве.

И прођоше дани. Године лете
По стази дивљачи покоји траг
И маховина прастаре сјете
Шапуће ми тихо: "Још ти је драг."

А мене и тебе олује носе.
И шиба бура, тај стари друг.
Понеки прамен просједе косе
И преријетки поглед, отужан дуг.

Дође ми да вриснем из тишине
Помјерим брда, отјерам јад.
"Буди се младости мјесечине,
Љубав те жељна исто ко некад."

Ал' ћутим само. И суза крене.
Издајнички тихо пратим јој пут.
Натопи маховину успомене
И окупа мјесец кристално жут.

ДРАГАН Ј. РИСТИЋ

Ниш

ДОДИРИ

у свести ми остали:
догађаји из прошлости
доживљаји у реалности
радост заједничких тренутака
занос чудима белосветским

одавно сам прихватио:
сталност твоје фиктивне присутности
чињеницу твоје физичке одсутности
жал за непосећеним крајолицима
бесконачност љубавног универзума

љубав ми је сада само:
излаз без улаза
мрвица без целине
полет без наде
сан без стварности

обновљено сећање бележи:
додире лица – концентрични су
додире коже – (не)живо путени су
додире душа - вазда преплетајни су
додире среће – самотно ембрионални су

ЕМИЛИЈА ЖИВОЛИНОВИЋ
Крагујевац

СВОМ ПОТОМКУ

Остављам ти
да не заборавиш
рујени божур из срца Прамајке
свитац вековања Високих Дечана
мироток моштију лозе Немањића
уз бројне свештене лавре што свише
Косовом и Метохом
у знању Свевида

Остављам ти
да не заборавиш
Кнежеву беседу пре заветног дана
народну молитву уз гусле певану
и узвратно нарасту упорних обмана
дивљи да јесмо злочину склони
вечно *Слово љубве*
Деспота Стефана

Остављам ти
Дан светога Вида као одређење
да одолиш маму туђинског призива
и будеш што ниси
уз лажну братију
јер твоја је снага у твојем корену
из срца Прамајке

божуром што ниче

Остављам ти
у трајно наслеђе
из стабла предака сложенац година
без којих не можеш
себе да објасниш
док их не отвориш за праву истину
и снагом потхраниш
слободом да дишеш

ЗОРАН ДОДЕРОВИЋ

Нови Сад

ДОК КЛОПАРА ВОЗ

Клацкајући се на шинама
У возу равницом
Плави облаци шљива
И витки засади топола
Промичу у бескрај
У зеленим униформама
Стабљике кукуруза
Стражаре као војници
Сунцокрети погледом
Испраћају сунце
Углачане шине
Сећању јуре у сусрет
На прозору воза
Поскакују црвени кровови
Промичу села
Дигнуте руке деце
Вечности тренутка машу
Језде гране багрема
Станични графити
Причају своје приче
У баштама пламти
Мноштво црвених ружа
Промаја напиње завесе
Док клопара воз
Бескрај равнице
Стане у трептај ока.

ОЛИВЕРА СИНЂЕЛИЋ

Шабац

МАКОВИ У ЖИТУ

Макови ћуте у житу, зрикавац зриче.
Низ склад полако корача диван бели хермелин
прекрасан, отмен, грацилан као из старе приче
какав охоли, млади, леви, горди властелин.

Небо тамни и гори сунчев румени цвет,
са звезда полако капље тама да покрије свет.
Мирише сено. Откоси сви су зденути у високи
пласт.

Шепури се млади алат риђушке Секе син
док путем вуче кола, први пут он има ту част,
пажљиво ногом ступа по прашњавој старој чести
и гледа добро где ће ногицом својом стати,
гледају га златице куне скривене у густој чести,
у житу шева пева, ћук је из гаја прати.

Диван је млади алат, прави лепотан.
На небу се буде звезде, полако се гаси дан.
Трепере паукове мреже у крошњама старих липа
док по њима модро небо месечину сипа ли сипа...
И врх старог ариша већ ко црквен звоник светли,
пулин се скупио на прагу, одавно су поспали
петли.

Скупљају се беле сове на нашој кровној греди,
са капије стари мачак на пут упорно гледи.

Показује сат са звоника већ поноћног сата пола.
Сви су се вратили из поља.
Само мог оца нема да провезе своја кола.

РАДМИЛА СТОЈАНОВИЋ

Зрењанин

ТРАЈ СЛОВА ЉУБВЕ

Апостолска и Господска крили двери,
Одисејки, Пенелопи, просци - звери,
Романтике, љубоскладу преусмери,
Даљилом звери, љубва трепери.

Верност Зевсова чила, Хери трепери,
Афродите, Аполони, паду склони,
Од Адама до Евите, љубве ниска,
Љубав трајањем - јагњету блиска.

Касијанине сузе спери, па
Кипријану успавај звери, дај
Царским паром мадригал вери,
Насупрот звери, љубва трепери.

ЈОВАН Н. БУНДАЛО

Београд

ИЗМЕЂУ

Између добра и зла,
између сна и јаве,
између један и два,
између леда и воде,
између смеха и страве,
између ропства и слободе,
између љубави и мржње,
између шећера и соли,
између правде и кривде,
између блаженства и боли,
између живота и смрти,
између поста и мрса,
између паралелних црта,
између дана и ноћи,
сред рајског ил другог врта,
пред поноћ у самоћи,
све што смо имали у себи
даћеш ти мени, ја теби.
У томе што зовемо између
у трену без даха и свести
нечујно ћемо се срести...

ГОРДАНА РАДОВАНОВИЋ
Бања Лука

ЈУТРО

Свиће.
Са копњењем снега,
без јаука умиру
давно презрена сећања.

Залуд трњем брањена ограда,
још сетно загледана
у лажно светло одлазећег месеца,
дрхтури пред надолазећим југом

који ће на стази до куће
искидати ледену крпару
по све блеђим шавовима
од ожиљака милиона корака
самотног путника,
заробљеног,
у немилосрдној мећави памћења.

Јутро је.
Сви су снегови
у добру земљу отекли
да сузом трње уз ограду хране.

Само на прагу,
студеном жељом брањена
и од погледа спасоносног ветра скривена,
још боли бела хрпица
под покорицом
заувек спуштених капака.

БУРЂИЈА ПЕРУНИЧИЋ
Пожега

ОДЛЕЋЕ

Траг, измаглице што се пресијава,
нови корак не тражи тмину,
тражи неопипљиву близину,
чекајући нову реч, стазу,
одмахује крилима галеба, враћајући се.

Знам све је попут искре,
попут отвореног капка,
који је ту, који остаје,
брз као ново јутро.

Ено бесконачност,
сећање свитања,
личи на високу зеницу ока,
која се отвара.

Све је као представа,
представа која се брише,
нестаје лик у њој,
губи се и одлеће.

ПРЕДРАГ РАДАКОВИЋ
Житиште

Плашило ме то
Што се сваки пут
Изнова упознајемо

Опрао сам
Преостали хлеб
И бацио га

Врапци се свете
Спуштајући замрзнуте омче

Улични пси се храбре

Обешене мачке
Живе девети живот
Искачући из сопствене коже

Да би још једном
Изнад себе
Угледали звезде.

СЛАВИЦА ЈОВАНОВИЋ
Прњавор Мачвански

**ОДАВНО САМ ПРЕСТАЛА
ДА ГОВОРИМ ЉУДСКИМ ЈЕЗИКОМ**

Одавно сам престала да говорим људским језиком,
сашаптавам се са животињама, на нас кидишу
разјарене звери
разумем говор птица, заједно са њима певам и плачем
говорим језиком немих и само немушти разумем
и понеку сконцетрисану мисао у заталасаном времену
кад пљусну у лице таласи да разбију нас капљице
нас биљке водене, цветове хербаријума прошлости
водене печате које видиш само као дах на стаклу
док питаш животиње погледом- да ли је отишло
звериње од нељуди
тих клонова, што сикћу језиком ко сурлом слона
и мрав им смета и псето шутну га у пролазу
и пљусне ме њихова вика у лице запљусне ко речна
вода у сред јануара шибама од леденица
да разбије оно мало руменила и струјања крви
кад су образи ко бабино уво црвени,
да убију хладноћом последњи Сунчев излазак у жени....

ТАЊА БУРЂЕВИЋ
Велико Градиште

ИЗВАН СВАКОГ СНА

Између кланаца
У данцу данаца
Крај вратанаца
И катанаца
Ту да сам ја
Да ме разуди
На клицу клице
Тамо где почињу степенице
Тамо где падају падалице
Када се сâмо да
Када се сâмо зна
Изван свакога сна.

Врх развалишта
У ништем ништа
Колико зја, толико сја
Тушта и тма
Ту да сам ја
Да ме озјали
Без јѐди и жали
Тамо где куцају слепе жиле
Тамо где биле су и нису биле
Изван свакога сна
Када се сучеле сва
Недужна лишца зла.

Сред спалишта
Јер разлиста
Туга преког чистилишта
Да л' од Јуде, да л' од Христа
Где се млечи, где се пречи
Да ме сасвим рашчовечи
Где ми лечи
Тешке речи
Ништим ништа
Где се збију распрснућа.
Тамо где со заслади бол
Тамо ли је стид сванућа
Изван сваког сна
Ту да сам и ја.

НЕБОЈША ВУКАС

Зрењанин

ОДЕ ЈОШ ЈЕДНА ДУША...

Оде још једна душа од мојих,
пут плава неба, гдје поглед нестаје,
бијели је голуб на пут пошао,
земаљски живот ту му престаје.

Престаје али даље својим зраком,
креће се слободна али није сама,
колико је душа на земљици овој,
још више предака, небом обитава.

Обитава тихо поред створитеља,
међ душама што је одхранише,
земаљске су сузе за потомке,
бола, страха, туге нема она више.

Сви смо расли исти и једнаки,
под тим божјим кровом и сљеменом,
нико још није нестао у туђем,
већ у судби ношен својим временом.

ДРАГУТИН ВИДАЧИЋ
Житиште

АЛИ

Нема приче, нема збора,
Нема ни разговора,
Да у свему нема Али,
Када се оговара ту је Али,
Кад се хвали ту је Али,
Кад се брану ту је Али,
Кад се чуди ту је Али,
Кад се куди ту је Али,
Кад се узбуди ту је Али,
Кад се задужује ту је Али,
Кад се раздужује ту је Али,
Кад се заводи ту је Али,
Кад се разводи ту је Али
Где је скромност и доброта ту је Али,
Где је пакост, где је злоба ту је Али,
Сваком нешто фали само, Али
Не сме да зафали.
Све је више Ала и будала.

ВЕЛЕМИР С. ГРУБАЧКИ ШЕНЂУРСКИ
Житиште

УКРАДЕНИ ДАНИ

Сакрили смо се у очима
Крадући од живота лепе дане
Били суштина и чежња
У сновима стварности
Вода непресушног извора
Ломили речи
Трчали бесмислено
Правећи исте грешке
Тражили у мраку мрвице истине
Плашили се самоће
Нијанси радости и туге
Тежине садашњости
Повређујући срца своја
Верујући у бесмртност љубави
Срећа нам је лепо стајала
Можемо сада да кафу попијемо
Повучемо два три дима
Гутљај вискија испијемо
И наздравимо украденим данима.

ВЛАДИМИР ЖИВКОВИЋ
Равни Тополовац

**ПРОНАЂЕНИ ЗАПИС ПОСЛЕДЊЕГ СНА
ЈЕДНОГ АНОНИМНОГ ПЕСНИКА**

Корачам,
песнички,
бос.

Ауром зеленог купатила
из мозаика када расте секвоја
На гранама оштрица иглице дишу

Високо до крошње
лебде гитаре
бикини без огољене интима
сламом пуњена људска кожа
с претећим ликом диктатора.

Уз дебло шапућу
наноси шареног стакленог иња.
Мећава.

Изнад
нешто више
једна табла.
На њој пише.
Читам:

РАЂАЊЕ ТИШИНЕ

Ако са престола паднем
узмите моје остављено тело
етерична уља мажите њиме

Креативно располажите немом имовином
трпећу суздржан, миран.
Формираног ме порините
у рибњак плитки треперећих локвања
како бих се купао и додиривао са крупним
цветовима белим.

Можда прихвате тихог дошљака изазовних мириса
с којим би делили невиност природе
лаку брзину мрежастих крила,
све неухватљиве боје вилиних коњица.

Тик пре буђења
указа се моћни слободни језик
без длаке
у крвавом испљувку пода
ослобођен заумних мисли
терета језичке недоумице.

АЛЕКСАНДАР М. ДЕВЕТАК
Врбас

НАША ТЕЛА

Пучина истакана твојим недрима и равница што одолева, северцу одвајају ноћас мисли само за тебе, јер желе ову ноћ уклесати у камен. Као шапат твог имена, не престају речи, капљу као какве капи кише, кап по кап, једна пред другом и пред поноћ пониру кроз поре времена.

Сањам како се простиреш испод неба, твоје груди сањам, бедра твоја. Плодна попут воде, растежеш се долином, препланула и пуна сунца. Толико снаге и нежности затичем на једном месту и омамљен гледам преко твојих шума. Руке у твојој коси саплићем о звезде и све ме упија у погледу и памти.

Ти се драга пружаш према мени, а преко мојих дланова твоје бразде дрхте у класју, ишаране плодовима и додиром цветови постају поспани. Док се тако мирисом траве покривамо, тела нам се у предвечерје упијају и под облацима почињу слагати, нит по нит, у свој љубавни вез.

ДАРИНКА КРУНИЋ БЈЕЛИЦА
Обреновац

АМАНЕТ, 2014.

Да ми је
да поново
млада јасика
будем,
па да те
сретнем
у некој озрини
топличкој,
да се
препознамо
у сјају
мог родног
белокаменичког
неба,
да укротимо
ветрове модре
који
уз Растовницу
језде,
да дотакнемо
звезде
које се
над Топлицом
љубе...
Ока ми мога

победила бих
свој први стид
и сачекала те
ту негде
у присојима,
па макар ми
последње било.

АЛЕКСАНДАР КАСАЛОВИЋ
Косовска Митровица

ДЕДИНО ОГЊИШТЕ

Деда се мој стари радо сећао
свог порушеног огњишта, остављеног
о томе ми је разне приче зборио
и са тугом у гласу он је говорио.

У ћошку, каже, полица је била
са друге стране витрина сива.
У другом ћошку крај огњишта
столица спремна за госта вишка.

Мало је ствари, каже, било
ал' увек се добро јело и пило.
Песма се орила из Ванетовог грла,
на далеко се она из Букоша чула.

Радо се деда Милутин сећао свега.
У оку му је блистала суза понека.
Да ли је суза због много лета
или што му неко одлазак у завичај, омета!

ДРАГИЦА БУРИЋ

Ужице

МИРИШЕ ЗЕМЉА

Мирише земља ораница
Децо моја
Као душа рајска
Мирише
На Сунце, на кишу
На тврде сељачке руке
На хлеб насушни
Знојем заливен
Ветром развејан
Мирише
На нашег ђеда
На нашег прађеда
На колевку древну
И уснуло чедо
Крај огњишта старог
На јабуку тек узбрану
Даровану
На модру шљиву мацарку
На ракију љуту
На здравицу
Мирише на љубав
На благи глас Божији
На живот цео!

МИРОСЛАВА МИРА ЦВЕТКОВИЋ
Смедерево

ПАНОНСКЕ ПТИЦЕ

Инспирисано истоименом песмом Шевана Раичковића

Једном сам убрала бледи локвањев цвет
и схватила - да је само вода његов свет,
у коме риђа луња сме да му се пришуња и воду
пије.

Ако желим да се дружим с панонским птицама
сиђем до баре, или мртваје, са трскама
и слушавам мекоту њиховог лета.

У врбацама, међу влатима што шуме у шумама,
„где сунце залази над водама“,
прави је птичји врт.

Ту живе кликтави ждралови, својих дама забавни
кловнови,
и црне роде, еје-мочварице, невино бели лабудови.
Као судбину, сви носе своју подвојену природу.

Гледамо их како весело небо претражују
и угрушке немира у нама отапају.
Ал кад их хладним дахом ветрови ошину,
осете глодави немир у кљуну –
да се у даљине вину!

Па нека! Са небеских недогледа виде шире слике,
без мапа и политике;
сви су им пути широм распрострти.

Ношена ветровима, са птицама, уместо песника
језди,
и у души равнице се гнезди –
Лепршава поезија Паноније.

Дођи, кад је лето, у траву високу,
где „цветови љубе колена“
а изнад лете птице и пију ваздушна струјања,
па буди и ти – у Раичковићевој песми!

БИЉАНА ГРОШИН

Меленци

МОЖДА ЈЕ ВРЕМЕ

Можда је стварно време да одемо,
Лапот се поново буди, учинило ми се

Лапот се буди,
А, као да није постојало време
У којем је трајао, или није,

да је измишљен, злим сном изнедрен

Да није било оно –
са оца на сина,
 син на оца,
 син на оца,
па опет – син на оца,
преко хлеба,
а, због хлеба

Колико трајање лепоте беше?
И, да ли беше?

Одшкринут прозор, за ваздух и звук
Лопта и асфалт размењују ударце,
Збрзани говор деце и смех
дотичу кораке у месту.
Немогућност тражења дозволе

за излазак међу борове и траве.
Старији станују у заборављеним сновима
И непознатим нам још, пределима.

Лапот се поново буди?
Или ми се то само, учинило?

Само, учинило
Данас

О ОЗБИЉНОМ СА ОСМЕХОМ

О ОЗБИЉНОМ СА ОСМЕХОМ

Афоризме који су пристигли на овогодишњи конкурс *Банатској ђера* карактерише широк тематски дијапазон и богата скала стилских средстава. Радови су веома разноврсни по поетикама аутора, идеолошким премисама, географском одређењу, степену друштвене ангажованости, генерацијском приступу, а, такође, и по лексици, синтакси и семантици. Они представљају вивисекцију наше актуелности из визуре најкраће књижевне форме и хумористичко-сатирични поглед на менталитет и стање свести људи који живе на овим просторима.

Као и последњих неколико деценија у балканској афористици, тако и на овом конкурс у доминира политички, сатирични, критички,

акциони афоризам који често прелази у инвективу, јер настаје као контрареакција на све изазове, проблеме и невоље које погађају људе и друштва у овом делу Европе.

У фокусу пажње аутора су пандемија (*Још неколико ѿаласа короне и – мирно море*); социјалне разлике (*И богаћи имају једноличан јеловник: шаршуфи, кавијар; шаршуфи, кавијар...*); иселаване из региона (*Волим све штио воле млади. Да одем одавде*); неправилности на изборима (*Наша сѿранка има штолику подршку међу живима, да умрли више неће мораћи да излазе на изборе*); нелегално стицање диплома, радних места и привилегија (*Преко ноћи су се обогаћили они који су школу завршили за два-три дана*); занемаривање културе (*Култура нам треба као хлеб. Из дуцетиа јој дајемо мрвице*); менталитетске мане народа (*Шта вас највише боли? Одлично здравље комшијине краве*); расап између обећаног и оствареног (*Ђаво је ојети сковао ѿаклени ѿлан: да нам ѿакао ѿредстави као рај*); раширено лицемерје и конвертитство (*Чешће окрећиће листи, јер шако нико неће знаћи на којој сѿе сѿрани*); брачне размирице (*За брак је пошредно двоје. За срећу још мање*)...

Ауторима кратке хумористичко-сатиричне форме је природна жеља да „вечите“ теме освеже савременим сликама, концептима и ситуацијама, па тако језички интервенишући у пословицама, иновирају древне изреке у актуелне сентенце: (*Ко*

лаже, шај и краде. Ко краде, иде на вишу функцију); (Нас нема ни њас за шша да уједе. Зашо и немамо њса).

Савременог афоризма нема без „умних игара“. Јарка мисао према данашњим мерилима више није довољна: изражена у „једноставној“ реченици, другоразредна је и може се класификовати као успешно запажање, шала, закључивање и - ништа више. За статус „афоризма“ потребно јој је талентовано вербално отелотворење. Генијалан облик или презентација мисли постиже се богатим асортиманом техника. Зато се афористичари, учесници овог конкурса, ради појачавања уметничког доживљаја и естетског ефекта, у својим радовима служе бројним стилским фигурама – поређењем, хиперболом, антитезом, иронијом, параболом, сарказмом, метафором, алегоријом...

У кругу изабраних афоризама за зборник налазе се и они рефлексивни, филозофични, универзални који ствари, појаве и догађаје сагледавају у ширем контексту и којима није циљ само да критикују и насмеју, него и растумаче, дефинишу, проблематизују и поуче (*Данас њрашшамо. Сушра ћеше нам њлашшши за оно јуче!*); (*Дарованом коњу не њледа се у зубе. То је рекао даровани коњ*); (*Људи у њеју су најчвршћа валушша*).

Неки афоризми су веома кратки, од само четири-пет речи: *Лако је њима. Ошжали су*. Док су други прави микро-есеји у којима се концизно

елаборирају одређена питања: *Између оних који улазе у цркву и пољитику нема разлике. И једни и други се клањају свом боју.*

Има и афоризма који инклинирају епиграмистици или хаику поезији, што говори о блискости и преплитању поезије и афористике: *(Многи пољитичари мисле да су дивови само зато што шћо друћима сћоје на ћрсћима); (Једни би уздуж, а дрући поћреко, ћа нам нишћа друћо не ћреосћаје нећо да се ћрекрсћимо).* Због тога за афористику и веле да је „поезија филозофије“.

Ишчитавањем пристиглих радова намеће се поређење са својеврсном хроником или дневником 2020. године која је по много чему, пре свега због пандемије, борбе против непознате болести, карантина, забране кретања, физичке дистанце, прекида нормалног школовања и рада, ношења маски... - била необична и јединствена, понекад деморалишућа, а понекад инспиративна за ствараоце. Зато нас афоризми пред нама уче да смех доживљавамо као лек, да се не плашимо парадокса, да се хуморним боримо против трагичног, да ценимо духовитост, и показују нам да понекад у шали има озбиљнијег и кориснијег него у дугачким и високоученим лекцијима.

Победнички афоризам: *Каријерисћи је поврећен вишћални орћан. Лакаћи* - у само две кратке реченице сажима и објашњава како се крчи пут до успеха. Први део афоризма наводи нас да помислимо да је реч о озледи главе, срца или неке

друге заиста животно важне компоненте организма, али потом следи обрт и сазнајемо да је тај кључни део тела – лакат. Лакат при томе није само део тела који се користи за ударање, односно лактање, већ је симбол за пробијање у каријери, недозвољена и нефер средства која бескруполозни користе у обрачуну са образованијима, интелегентнијима, пристојнијима и поштенијима од њих. Лактом се обично удара мучки из потаје, у главу, врат, стомак или слабину, с циљем да се ривал онеспособи, а починилац, који је, по правилу, духовно и морално инфериорнији, не примети и не открије, како би заузео место које му не припада.

Похвалу заслужује афоризам: *Срби су многи страдали у сукобима. Једни због граница, други због међа.* Када смо поменули афоризме које говоре о нашем менталитету, онда је овај одлична илустрација за критику онога што опстаје као негативно наслеђе и колективна особина које никако да се ослободимо. Афоризам истиче и дихотомију, толико карактеристичну за нас - да смо јуначки и слободарски народ, који је, жртвујући се, кроз прошлост бранио своју националну слободу, државну независност и понос, али и који је био спреман да „ратује“ и „гине“ и због метра или мање међе у дворишту, њиви, шуми или ливади. При томе је покретачки мотив за конфликт више инат и тврдоглавост у односу на комшију, често и најближи род, него

угрожено право или материјална вредност спорног добра.

Похвала припада и афоризму: *Култура нам треба као хлеб. Из буџета јој дајемо мрвице*, јер на црнохуморан начин дочарава однос надлежних према култури која је неоправдано скрајнута на маргину друштва. Прва реченица имплицира да је култура битна за опстанак колико и хлеб насушни, да је духовна храна једнако важна као и исхрана, али, авај... Уместо обилне и калоричне духовне хране, нуде нам се мрвице, тек толико да се не испишемо из реда цивилизованих друштава. Култура би требало да буде једна од основних идентитетских одредница свакога народа, али је њен материјални статус потцењен, нестала је из дискурса доносиоца одлука и главних стратешких визија, а у медијском смислу бива потискивана и супституисана кичем, технолошком музиком, површном литературом, квазиуметничким инсталацијама, примитивном забавом, ријалити програмима...

Општа оцена пристиглих афоризама могла би се сажети у само четири речи: *О озбиљном са осмехом*.

Најбољи афоризам 20. Књижевног конкурса „Банатско перо је:

Каријеристи је повређен витални орган.
Лакат. („Залудно пискарало“)

Похваљени су афоризми:

Срби су много страдали у сукобима.
Једни због граница, други због међа.
(„Архитетак“)

и

Култура нам треба као хлеб. Из буџета јој
дајемо мрвице. („БР 2020“).

Александар Чоџирић,
књижевник

МИРОСЛАВ МИШЕЛ БОЛТРЕС

Смедерево

Кад погледам испред себе – видим да су дошла задња времена.

Нас нема ни пас за шта да уједе. Зато и немамо пса.

Не касне у Србији возови него време иде испред нас.

Ђаво је опет сковао паклени план: да нам пакао представи као рај.

Нас само чекање у реду може да доведе у ред.

АЛЕКСАНДАР М. ДЕВЕТАК

Врбас

Чешће окрећите лист, јер тако нико неће знати на којој сте страни.

Људима највише смета име и презиме. Зато нико не дира споменике незнатих јунака.

Састали се отпадник народа, незапослен и нерадник и направили авангарду.

Једни би уздуж, а други попречно, па нам ништа друго не преостаје него да се прекрстимо.

Више ни помоћу компаса не можемо да одредимо на којој се страни налазимо.

НЕШКО М. ИЛИЋ

Пожега

Незналице смо прогласили стручњацима. У томе је тајна нашег успеха.

Видећемо светло на крају тунела. Кад нам падне мрак на очи.

Наша странка има толику подршку међу живима, да умрли више неће морати да излазе на изборе.

Не доказујте колико сте паметни! Узеће вам то за отежавајућу околност.

Између оних који улазе у цркву и политику нема разлике. И једни и други се клањају свом богу.

ЖЕЉКО МАРКОВИЋ

Чачак

Први милион. То се не броји.

Сви смо на броју, јављају испод једне шљиве.

Папагаји понављају оно што се прича на телевизији, а врапци цвркућу о ономе што се не прича.

Култура нам треба као хлеб. Из буџета јој дајемо мрвице.

Своју децу школују у иностранству, а нашу тамо шаљу да раде.

БИЉАНА ДИМИТРИЈЕВИЋ МАРТИНОВ

Зрењанин

Љубав на други поглед је када члан странке која је изгубила на изборима пређе у странку која је освојила власт.

Дуг је био пут претварања мајмуна у човека. Обрнуто је брже и лакше.

Губим тло под ногама! Не брини, одавно смо на самом дну.

Разуме се у пољопривреду - скида кајмак.

Одлука је већ донета, а они стављају предлог на гласање.

ЕКРЕМ МАЦИЋ

Коњиц

Људи у цепу су најчвршћа валута.

Нећемо пропасти. Остављени смо на цједилу.

Положио сам пола испита. Дао сам капару.

Волим све што воле млади. Да одем одавде.

За брак је потребно двоје. За срећу још мање.

ЗОРАН ЂУРОВИЋ ЂУРКЕ

Вршац

Зорка, Мерима, Невена... Не, није то списак мојих бивших девојака него пропалих српских фабрика.

И богати имају једноличан јеловник: тартуфи, кавијар; тартуфи, кавијар...

У Србији би вечни живот био казна, а не награда.

Каријеристи је повређен витални орган. Лакат.

Ма, какав амерички сан! У Србији преко ноћи нико и ништа постане неко и нешто.

ЖИВКО ПРОДАНОВИЋ

Загреб

А сада су ствари овако сложене: без корупције нема поштеног посла.

Дарованом коњу не гледа се у зубе. То је рекао даровани коњ.

In memoriam: да није умро нико не би рекао једну добру реч о њему.

Многи политичари мисле да су дивови само зато што другима стоје на прстима.

Међународна политика обично нема никакве везе са народима.

БРАТИСЛАВ КОСТАДИНОВ

Крушевац

Сезаме, отвори се! То смо ми, четрдесет извршитеља!

Ко лаже, тај и краде. Ко краде, иде на вишу функцију.

Србија је овлашћени дистрибутер младих и образованих за Европу, Америку и Аустралију.

За министре буџет има два дела. За овде и за понети у иностранство.

Шта вас највише боли? Одлично здравље комшијине краве.

ЉУБОМИР ИЛИЋ

Мала Крсна

Наши апостоли не проповедају истину - они је измишљају.

Од свих друштвених мрежа, користим једино партијску.

Данашње лажи су транспарентне – свака је провидна.

На свим ТВ каналима слика је иста - неподношљива.

Колико младих напусти Србију, толико се нових покојника одазове на гласање.

МИЛАН КУРИЦА

Приједор

Много смо наде полагали у одлазак нашег предсједника у иностранство. А он се вратио.

Поред наше полиције криминалци немају шта да раде.

Срби су много страдали у сукобима. Једни због граница, други због међа.

У странци сам тражио да се запослим. Да сам хтио и да радим, странка ми не би ни требала.

Преко ноћи су се обогатили они који су школу завршили за два-три дана.

МИЛЕНКО ШАРАЦ

Пљевља

Још неколико таласа короне и – мирно море.

Лако је њима. Отежали су.

Ако нас не убије ништа, ништа ће нас убити.

Није претучен по националној основи. Претучен је по леђима.

Данас праштамо. Сутра ћете нам платити за оно јуче!

БЕЛЕШКЕ О АУТОРИМА

Немања Савић (1975, Зрењанин), библиотекар, пише поезију, књижевне критике. Објавио 8 књига и више од 600 прилога у различитим публикацијама у земљи и иностранству.

Ивона Гргић (1988, Тузла), завршила средњу медицинску школу и факултет криминалистике. Бави се писањем и пољопривредом.

Никица Банић (рођен у Бргуду, Република Хрватска), живи и ствара у Инђији. Пише прозу и поезију. До сада је објављивао афоризме и прозу у периодичним публикацијама и на интернету. Објавио седам књига. Заступљен у зборницима. Награђиван на књижевним конкурсима.

Екрем Мацић (Коњиц), објавио 12 књига афористике, три књиге поезије и књигу прозе. Превођен на 11 језика. Преко 20 награда у региону за афоризме. Уврштен у многобројне антологије, зборнике и панораме.

Члан Друштва писаца БиХ и БАК-а.

Тања Бурђевић (1968, Ваљево), пише песме, приче и сатиричне форме. Често учествује на књижевним конкурсима на којима је повремено награђивана. Песме и приче штапане су у бројним зборницима и антологијама. Члан је УКС-а. Објављене су јој четири књиге песама.

Живи и ради у Великом Градишту.

Емилија Живојиновић (рођена у Крушевцу), живи и ствара у Крагујевцу. За поезију и прозу награђивана и похваљивана. Присутна у заједничким зборницима, периодици и антологијама. Објавила две песничке збирке. Члан Удружења писаца Крагујевца од

2009. године, а Удружења књижевника Србије од 2018. године. Активна у раду Књижевне заједнице Крагујевац.

Александар М. Деветак (1956, Врбас), хемијски техничар - лаборант, кулинар, бициклиста, атлетичар. Афористичар: објављивао у Дневнику, Експрес политици, Вјаснику, Уни, Гласнику. Афоризми су му објављени у домаћим и светским зборницима. Пише прозу и поезију.

Велемир С. Грубачки Шенђурски (1947, Житиште), пише прозу, песме, хаику. Објавио неколико самосталних књига. Заступљен у тридесетак зборника. Добитник многих признања. Члан је вше књижевних клубова и удружења.

Живи и ствара у Житишту.

Снежана Марко-Мушинов (1958), држављанка Србије, Словакиња по пореклу, одавно Земунка, присутна по бројним часописима (штампаним и електронским), веб порталима и у око две стотине зборника/антологија: кратким причама, песмама за децу и одрасле, хаикуом, афоризмима, есејима и критичким освртима. Пише и на енглеском језику. Радови су јој превођени на арапски и словачки. Објавила једну књигу.

Живи и ради у Земуну.

Александар М. Арсенијевић, песник, приповедач, есејиста, преводилац. Објавио је пет књига. Награђиван. Заступљен је у неколико антологија и преко сто зборника савремене српске поезије и прозе. Поезију, прозу и есеје објављује у периодици, зборницима, на порталима за књижевност. Радови су му превођени на руски, француски и енглески језик.

Живи у Београду.

Миланка Станкић (1964), доктор књижевних наука. Бави се писањем кратких прича, драмских текстова, уџбеника и приручника. Објављује радове у научним зборницима у земљи и иностранству. Добитница награда и признања за педагошки рад.

Удата, има сина. Живи и ради у Суботици.

Тамара Јованов (1997, Зрењанин), академска сликарка. Имала је неколико самосталних и групних изложби. Поред сликарства, ауторка се бави и писањем поезије и прозе, за шта је добила бројне награде. Радови су јој публиковани у неколико зборника.

Волонтира у Савременој галерији Ечка.

Драган Ј. Ристић (1948, Ниш), професор немачког језика (у мировини), књижевни преводилац, књижевник, сатиричар и антологичар. Пише кратке приче, афоризме, поезију и хаику поезију. Од 1996. је главни уредник Хаику новина. Хаику му је превођен на 19 језика (68 награда), а приче на немачки, бугарски и македонски. Члан је УКС и УКПС, био председник Друштва књижевника и књижевних преводилаца Ниша. Објавио је 7 књига кратких прича, 3 афоризама, 12 збирки хаику поезије и три књиге превода немачких аутора и осам књига превода наших аутора хаику поезије на немачки.

Душан Милићев, (1949. Међа), књижевник и новинар. Студирао у Загребу и Београду. Пише поезију, прозу, приказе, књижевну критику, афоризме. Објавио четири књиге поезије. Заступљен у више заједничких зборника. Објављује у књижевним новинама и часописима.

Живи и ствара у Житишту.

Душан Мијајловић Адски (Ниш), пише поезију, прозу за децу и одрасле, хаику, књижевне

приказе и новинске текстове. На разним књижевним конкурсима је награђен преко 170 пута. Објавио је девет књига, неколико жанровских новела и 1800 жанровских прича. Заступљен је у антологији *Нишких иријоведача* и у још неколико антологија.

Милојка Бандука Јововић (1951, Сарајево), наставница српскохрватског језика. Завршила Педагошку академију у Сарајеву. Пише песме, афоризме, епиграме, хаику, приче и дечју поезију. Објавила седам књига. Објављује и у часописима. Заступљена је у 70 зборника и антологија. Члан је Матице српске из Новог Сада, Удружења књижевника Црне Горе. Награђивана.

Живи у Подгорици.

Бранка Војиновић Јегдић (1962, Пљевља), пише поезију, прозу, хаику, сатире, приказе књига, а сакупља и народне умотворине. Заступљена у многим часописима, зборницима, алманасима, сајтовима. Добитница бројних награда. Објавила две књиге. Приредила је књигу сатиричних песама „Писма балканских жена“, и антологију хаику поезије у Црној Гори „Горски бисери“. Члан је Хаику удружења Србије и Црне Горе и хаику удружења из САД-а. Члан је Удружења књижевника Црне Горе.

Живи у Подгорици.

Татјана Регодић (1976, Бањалука), основну школу завршила у Стричићима. Средњу медицинску у Бањалуци. Апсолвент на факултету здравствене неге. Ради у УКЦ Бањалука. Мајка двоје ћете. Поезију пише од ране младости. Недавно почела објављивати. Прошле године узела учешћа у 3 зборника поезије. У припреми прва књига.

Зоран Додеровић (1960, Нови Сад), пише кратке приче, песме, афоризме и хаику. Радове је објављивао у бројним публикацијама у земљи и иностранству. Награђиван. Објавио четири књиге.

Живи у Новом Саду.

Оливера Синђелић, Шабац.

Радмила Стојановић, завршила општу књижевност на Филозофском факултету у Новом Саду, пише есеје, рецензије, путописе, афоризме, приче, поезију. Радове је објављивала у часописима и у близу седамдесет зборника. Бележи успехе на књижевним конкурсима.

Живи и ради у Зрењанину.

Јован Н. Бундало (1948, Сански Мост), пише песме и приче. Објавио је седам збирки песама, књигу прича, роман, књигу песама за децу, збирку глоса, збирку духовне поезије. Приче и песме су му објављене и у заједничким зборницима.

Живи и ствара у Београду.

Гордана Радовановић, Бања Лука.

Ђурђија Перуничкић (1993), пише поезију, поезију за децу, прозу и прозаиде.

Живи и ствара у Пожеги.

Предраг Радаковић, Житиште

Славица Јовановић (1969, Шабац), новинар и књижевник. Аутор осам објављених књига, у рукопису још пет књига. Добитник више књижевних награда и признања.

Живи у Мачванском Прњавору.

Небојша Вукас, Зрењанин

Драгутин Видачић, Житиште

Владимир Живковић, пише поезију, текстове за музичке групе.

Живи и ствара у Равном Тополовцу.

Даринка Крунић Бјелица (1945, Бели Камен, срез Прокупље), професор књижевности у пензији. Од 2010. објављује песме и приче. Награђивана на књижевним конкурсима. Објавила две књиге прозе.

Живи у Обреновцу.

Александар Касаловић, ученик 3. разреда Гимназије у Косовској Митровици.

Драгица Ђурић (1950, Бела Црква, Рађевина), завршила Вишу педагошку школу. Пише песме, које су објављиване у зборницима и књижевним новинама. Добитница више признања и похвала. Председница Књижевне секције Удружења грађана „Клуб три“. Живи и ствара у Ужицу.

Мирослава Мира Цветковић (1938, Ниш), завршила психологију на Филозофском факултету у Београду. Објавила је четири песничке књиге и један стручни приручник за васпитни рад.

Живи и ствара у Смедереву.

Биљана Грошин, пише поезију и кратку прозу. Песме су јој објављене у 50 заједничких збирки. Добитница је више признања на књижевним конкурсима.

Живи и ради у Меленцима. Повремено у Зрењанину.

Александар Чотрић, (1966, Лозница), књижевник, афористичар, сатиричар. Члан Удружења књижевника Србије, Београдског афористичарског круга.

Живи и ствара у Панчеву.

Мирослав Мишел Болтрес (1966, Смедерево), дипломирани менаџер, модератор културно-уметничких манифестација, бави се и издаваштвом.

Пише класичну поезију, хаику, рубаије, кратке приче и записе, афоризме. Превођен на руски, италијански, енглески, јапански, арапски, француски, словеначки, мађарски, румунски и бугарски језик; заступљен у више од четири стотине зборника, руковети, алманаха, у земљи и иностранству, а песме су му заступљене у девет антологија. Присутан на бројним књижевним манифестацијама, сусретима, митинзима, промоцијама... Објавио је шест песничких књига за децу и одрасле. Награђиван.

Члан је у више књижевних удружења и асоцијација у земљи и иностранству.

Живи, пише и ствара путујући између Смедерева, Београда, Алексинаца и Власотинца.

Нешко М. Илић (1955, Пожега), дипломирао је на Машинском факултету у Београду. Пише афоризме, епиграме и песме. Бави се примењеном уметношћу. Аутор је две књиге афоризама. Радове објављује у многим часописима и електронским медијима. Заступљен је у антологијама и зборницима.

Превођен је на више страних језика. Сарађује са еминентним радио програмима. Добитник је значајних награда за афоризме. Члан је Београдског афористичарског круга.

Живи и ствара у Пожеги.

Жељко Марковић (1961, Мазоч код Фоче), дипломирани економиста. Пише афоризме. Објавио две књиге афоризама.

Живи у Чачку.

Биљана Димитријевић Мартинов (1944, Башаид), дипломирана економисткиња. Пише прозу, песме и афоризме. Објавила шест књига. Учествује на књижевним конкурсима. Радови су јој објављивани у

часописима и зборницима. Члан је Друштва књижевника Војводине.

Удата, има двоје деце и два унука.

Живи и ствара у Зрењанину.

Зоран Ђуровић Ђурке (1964, Вршац), културолог. Пише афоризме и објављује у дневним новинама- *Полишика*, *Вечерње новости*, у електронском сатиричном часопису *Етна*, зборницима. Добитник престижних награда и признања. Члан Београдског афористичарског круга и Вршачког књижевног куба.

Живи и ради у Вршцу.

Живко Продановић (1945, Загреб), књижевник. Објавио је 4 збирке пјесама, два романа и две збирке приповедака. Афоризме објављује у новинама, часописима и зборницима, а добитник је тридесетак награда и признања за афоризме. Члан је Друштва хрватских писаца и Удружења хрватских афориста и хумориста.

Братислав Костадинов (1975, Крушевац), дипломирани економиста. Објавио је две књиге афоризама. Афоризми су му објављивани у књижевним и хумористичким часописима, дневним листовима. Награђиван на књижевним конкурсима и фестивалима сатире и хумора у земљи и иностранству.

Члан је Удружења књижевника Србије и Београдског афористичарског круга.

Живи у Крушевцу.

Љубомир Илић (1951), пензионисани здравствени радник. Пише афоризме и хумористичку прозу. Објавио је три књиге афоризама и две књиге сатирично-хумористичке прозе. Заступљен у многобројним зборницима сатире и хумора. Објављује

у дневној штампи и електронским часописима за сатиру и хумор.

Живи у Малој Крсни.

Милан Курица (1959, Приједор), добитник је награде за афористичара године Ерског уличног кабареа на Златибору за 2019. годину. Члан је Београдског афористичарског круга.

Сатиричне форме су му објављене у једној сатиричној књизи и неколико зборника.

Миленко Шарац (1959, Пљевља), дипломирани економиста. Ради као професор у Средњој стручној школи. Пише поезију, сатиричну прозу, хаику и афоризме. Објавио четири књиге песама и три афоризама. Заступљен у зборницима, антологијама и часописима у Црној Гори, Србији и региону.

Члан је Удружења књижевника Црне Горе и Хаику удружења Србије и Црне Горе. Живи и ствара у Пљевљима.

Садржај

Весна Ђук, *Реч уредника* / 5

ПРИЧЕ ШТО НА АУТОРЕ ЛИЧЕ

Немања Савић, *Пиче што на ауторе личе* / 13

Ивона Гргић, *Моја маленкост* / 19

Никица Банић, *Веселка* / 24

Екрем Мацић, *Ниједи сведок* / 29

Тања Ђурђевић, *Пешчаник* / 32

Емилија Живојиновић, *Поштраја* / 36

Велемир С. Грубачки Шенђурски, *Сусреш* / 41

Снежана Марко-Мусинов, *Ошоловање* / 45

Александар М. Арсенијевић, *Хварско јушрење* / 46

Миланка Станкић, *Греба* / 51

Тамара Јованов, *Језеро* / 53

Драган Ј. Ристић, *Наравоученије* / 56

СТИХОВАНО ЖИВОТНО ПОСТОЈАЊЕ

Душан Милићев, *Стиховано животно постојање* / 61

Душан Мијајловић Адски, *Урлик* / 69

Милојка Јововић Бандука, *Човјек и пас* / 70

Александар М. Арсенијевић, *Рођенданска песма* / 71

Бранка Војиновић Јегдић, *Безнађе* / 72

Татјана Регодић, *Мјесечина* / 73

Драган Ј. Ристић, *Догери* / 74

Емилија Живојиновић, *Свом поштомку* / 75

Зоран Додеровић, *Док клошара воз* / 77

Оливера Синђелић, *Макови у жишу* / 78

Радмила Стојановић, *Трај слова љубве* / 80

Јован Н. Бундало, *Између* / 81

Гордана Радовановић, *Јушро* / 82

Ђурђија Перуничкић, *Оглеће* / 84

Предраг Радаковић, *Плашило ме то.../ 85*

- Славица Јовановић**, *Одавно сам пресјала да говорим
људским језком / 86*
Тања Ђурђевић, *Изван свакој сна / 87*
Небојша Вукас, *Оде још једна душа... / 89*
Драгутин Видачић, *Али / 90*
Велемир С. Грубачки Шенђурски, *Украдени дани / 91*
Владимир Живковић, *Пронађени запис последњеј сна једној
анонимној песника / 92*
Александар М. Деветак, *Наша шела / 94*
Даринка Крунић Бјелица, *Аманети, 2014. / 95*
Александар Касаловић, *Дедино ођњиште / 97*
Драгица Ђурић, *Мирише земља / 98*
Мирослава Мира Цветковић, *Панонске пјилице / 99*
Биљана Грошин, *Можда је време / 101*

О ОЗБИЉНОМ СА ОСМЕХОМ

- Александар Чотрић**, *О озбиљном са осмехом / 105*
Мирослав Мишел Болтрес / 113
Александар М. Деветак / 113
Нешко М. Илић / 114
Жељко Марковић / 115
Биљана Димитријевић Мартинов / 115
Екрем Мацић / 116
Зоран Ђуровић Ђурке / 116
Живко Продановић / 117
Братислав Костадинов / 117
Љубомир Илић / 118
Милан Курица / 119
Миленко Шарац / 119
Белешке о ауторима / 121

9 788689 687453